

Адыгэ макъ

КІэтхэгъу
уахътэр
икІынкІэ
къэнагъэр
мэфэ 11

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэр

ЯшІэжъ мыкІодыжъыным фэшІ

АР-м и ветеранхэм я Совет-рэ нахьыжъхэм я Совету АР-м и Президент дэжъ шызэхэ-шагъэмрэ Хэгъэгу зеошхом хэлэжъагъэхэу, нэужыми Адыгэ хэкум хэхъоныгъэ егъэшІы-гъэным зилахьыбэ хэзышІы-хьагъэхэу Бэрэдж Нухьэрэ Николай Остапенкэмрэ яшІэжъ мыкІодыжъыным фэшІ яса-угъэтхэр Мыекъуапэ шагъэу-цунхэу кызышыкІэлълэхэрэ писъмэ АР-м и Президент фа-рагъэхьыгъ. Ар ежъхэм яза-кыоу яшІоигъоныгъэу зэрэшы-мытыр, общественнэ организа-циехэм, Хэгъэгу зеошхом ыкІи ІофшІэным яветеранхэм, зэлыа-шІэрэ къэралыгъо ІофшІэ-шхохэм мызэу-мытлоу ащ игу-гъу кызырешыгъэр кышцелю.

Бэрэдж Нухьэ Хэгъэгу зеошхом чанэу хэлэжъагъ, Жыо-гъо Плыжъым иорденитІу, Хэгъэгу зеошхом иорденэу апэ-рэ степень зилэр, медалыбэ кыыфагъэшъошагъэх. Зео-ужым ар илэс 20-м ехьурэ КПСС-м и Адыгэ хэку коми-тет иапэрэ секретарыгъ, Лени-ным, Октябрьскэ революцием, лэпкхэм я Зэкъошныгъэ яор-денхэр, Быракъ Плыжъым иордениплІ кыыфагъэшъоша-

гъэх. Мыекъуапэ псырыкІуа-плэхэр (водовод), троллейбус-нэ парк илэхэ зэрэхьугъэр, Къэ-ралыгъо филармонийер, редук-торышІ заводыр, «Точмашыр», шъоушыгъушІ заводыр, нэмы-кІэу промышленностымрэ мэ-кыумэщ хызмэтымрэ ащылэ-жъэрэ предприятиябэ Адыгеим кызырешыгъэхьахыгъэхэр Бэр-эдж Нухьэ ыцІэ епхыгъэх.

Николай Остапенкэри Хэгъэгу зеошхом хэлэжъагъ, гъэхьагъэу шышІыгъэхэр награ-дэ зэфэшъхьафхэмкІэ мызэу-мытлоу кыыхагъэщыгъэх, Со-циалистическэ ІофшІакІэм и ЛІыхъужъ. Илэс 30-рэ ар ПМДО-у «Дружбэм» ипэщагъ, идэгъугъэкІэ кыахэщэу, цыфхэр кызыкІэлълэхэрэ продукция кызырэдэгъэкІыштым имы-закъоу, предприятием шыла-жъэхэрэмкІи, нэмыкІэу Мые-къуапэ шыпсэхэрэмкІи соци-альнэ мэхъанэ зилэ объектхэр афэшІыгъэнхэм лэзшэу ыналэ тыригъэтыштыгъ.

Бэрэдж Нухьэ исаугъэт Мы-екъопэ къэлэ паркым, Николай Остапенкэм исаугъэт илэсы-бэрэ зипэщэгъэ предприятием дэжъ ащагъэуцухэмэ игъоу кыыкІэлълэхэрэм албытагъ.

Ныбджэгъухэр!

Шъушыдгъэгъуазэ тшІоигъоу кыыхэтэуты тикъалэхэм ыкІи тирай-онхэм «Адыгэ макъэу» къащыратхыкІыгъэ пчыагъэр:

къ. Мыекъуапэ — 437-рэ
Мыекъопэ район — 4
Джэджэ район — 16
Красногвардейскэ район — 79-рэ
Коцхьэблэ район — 162-рэ
Адыгэ къалэ — 161-рэ
Теуцожь район — 438-рэ
Тхьутамыкыое район — 218-рэ
Шэуджэн район — 206-рэ.

Мыекъуапэ дэт орга-низациехэм корпоратив-нэ шІыкІэм тетэу кыыратхыкІыгъэр — 1095-рэ.

ПенсиехэмкІэ фондм шыущегъэгъуазэ

Правительствэр отчетым хэплъагъ

Джырэблагъэ УФ-м и Пра-вительствэ зэхэсыгъоу илагъэм УФ-м ПенсиейхэмкІэ ифонд 2009-рэ илэсым иІофшІэн зэрэзэхэщэгъагъэм ехьылІэгъэ отчетым шыцхэплъагъэх. Ащ фэгъэхьыгъэу къэгущылагъ псауныгъэр кыэхъумэгъэ-нымкІэ ыкІи социальнэ хэхъо-ныгъэхэмкІэ министрэу Татя-на Голиковар.

Ащ зэрэхигъэунэфыкІы-гъэмкІэ, ПФР-м 2009-рэ илэ-сымкІэ ибюджет фэдэхэмкІэ сомэ триллиони 3-рэ миллиард 22-у е проценти 101,9-у ыкІи хьарджхэмкІэ триллиони 3-у (аухэсыгъэ хьарджхэм япро-цент 98,5-у) агъэцкІэжыгъ. Бюджетым фэдэу кыІэкІэ-хьагъэр планым щаухэсыгъа-гъэм нахь сомэ миллиард 214-кІэ нахьыб.

ШІокІ зимылэ пенсией стра-хованием тегъэпсыкІыгъэу сомэ триллион 1,3-рэ кыыхэ-кІыгъ. Фондым ибюджет пен-сиейхэм апае зэІуагъэкІэрэ лэ-ныкъом кыытыгъэу кыІэкІэ-хьагъэр сомэ миллиард 282,9-рэ. Ащ шыщэу сомэ миллиарди 2,6-р граждэнхэм ыкІи цыф-хэм лэжъапІэ языгъэгъотыхэ-рэм яшІоигъоныгъэкІэ къа-

тыгъэ ахыщэу зэІуагъэхэ. Пен-сионер миллион 39-м пенси-хэр ятыгъэнхэм сомэ трилли-они 2,6-рэ пэІуагъэхьагъ. Ар 2008-рэ илэсым ахыщэу агъэ-федагъэм миллиард 548-кІэ нахьыб. Социальнэ ыкІи нэмыкІ ІэпыІэгъу зэфэшъхьафхэм сомэ миллиард 265,7-рэ апэІуа-гъэхьагъ. А зэпстэум яшІуа-гъэкІэ 2009-рэ илэсым Іоф-шІэнымкІэ ныбжъым телъы-тэгъэ пенсиехэр гурытымкІэ процент 35-у, зытет шып-кыэмкІэ процент 24,1-у къалэ-тыгъэх.

Кризисым пэшІуекІорэ Іофыгъохэр зэрихэхэзэ, УФ-м и Правительствэ 2009-рэ илэ-сым унашъоу ышІыгъэм ыгъэ-нафэщтыгъ ны (унэгъо) мыль-кур банкхэм чыфэ къаІыхы-зэ зычІэсышты унэ кызыщэфы-гъэм е зышІыгъэм чыфэхэр ытыжъынхэм пэІуигъэхьан, джаш фэдэу а мылькум шыщэу зэтыгъо сомэ мин 12 унагъор мафэ къэс зэрихьылІэрэ фэ-ныкъоныгъэхэм апэІуигъэ-хьаным пае ыгъэфедэн фитэу. А гухэлъхэм апае федеральнэ бюджетым кыкІыгъэ мылькоу сомэ миллиард 44,3-рэ ПФР-м ибюджет кыІэкІэхьагъ.

Форумым проектыр кыыщагъэлъэгъуагъ

Дунэ экономикэ форумэу илэс къэс Санкт-Петербург шызэхэщэрэр мыгъэ мэкъуогъум и 17-м кызыІуахыгъ, непэ, мэкъуогъум и 19-м, зэфашІыжъышты. УФ-м и Пре-зидент илэпыІэгъукІэ ар зэхэщэ, ежъ ышІхьэкІэ хэла-жъэ. УФ-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ иминистрэу Эльвира Набиулинар Іофтхьабзэм изэхэщэкІо комитет ипашц.

Дунэ экономикэ форумым кыыдыхэлъытагъэу Темыр Кавказым кыушъхьэ-лыжнэ ку-рортхэр кыыщызэІуахынхэу ахэм япроект инвесторэу кыекІоллагъэхэр нэІуасэ фа-шыгъэх. УФ-м и Президентэу

Дмитрий Медведевым Дагъы-стан Республикэм, Темыр Осе-тием, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим ыкІи Къэбэртэе-Бэлъ-кыар Республикэм кыушъхьэ-лыжнэ курортхэр ащагъэуцун-хэу Къыблэ федеральнэ шъо-

лырымкІэ полпредэу Алек-сандр Хлопониныр а Іофым фигъэзагъ. Зэхэуытагъэу кы-зэралытагъэмкІэ, курортхэм пстэумкІи гектар мини 4 аубы-тышт. Проектэу агъэхьабы-рыгъэм зэкІэмкІи миллиард 451,44-рэ тефагъ, ащ шыщэу миллиард 272-р институт ин-весторхэм ямыльку, миллиарди 119,28-р унэ инвесторхэм къатІупшышты ыкІи банкхэм чыфэу къатышты, къэралыгъо инвестициеу хэхьащтыр сомэ миллиард 60 мэхъу.

Іоныгъом фэгъэхьыгъэ зэІукІ

Мэкъуогъум и 15-м Адыгэ Республикэм мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ изал мыгъэрэ Іоныгъор зэрэзэхэщэгъэщтым фэгъэхьыгъэ республикэ зэІукІ шылагъ. Ар кызыІуныгъ ыкІи зэрищагъэ Адыгеим мэкъу-мэщымкІэ иминистрэу Юрий Петровым.

ЗэІукІэм докладэу «Адыгэ Республикэм 2010-рэ илэсым-кІэ бжыхьасэхэр чІэнагъэ фэмыхъоу шыгуыиожыгъэн-хэм фэшІ амалэу зехьэгъэн фа-ехэр» зыфилорэр кыышІыгъэ республикэм мэкъу-мэщымкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу ХьапэкІэ Аслъан.

ЗэІукІэм кыышыгушылагъэх Красногвардейскэ район адми-нистрацием ипашцэу Тхьэлъэнэ Вячеслав, Джэджэ районым мэкъу-мэщымкІэ игъэІорышІа-плэ ипашцэу Александр Юрчи-ниныр, нэмыкІхэри.

ЗэІукІэр зэрэІуагъэм фэгъэ-хьыгъэ тхыгъэр тигъэзет кыхи-утышты.

Бжыхьасэхэм яІухыжъын рагъэжъагъ

Мэфэ ошІухэу кызылэ-кІуагъэхэм республикэм ирай-онхэм янахьыбэхэм бжыхьасэ-хэм яІухыжъын ащырагъэ-жъагъ. Апэу зиугъоижъын фе-жъагъэхэр хьэмрэ рапсымрэ.

Мыгъэ республикэм хьэ гек-тар мин 14,7-м ехъу шыІуа-хыжъын фае. Адыгеим мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ кызыритыгъэмкІэ, мэкъуогъум

и 18-м ехъулІэу республикэм хьэ гектар мини 4-м ехъу шыІуахыжыгъ. Ащ изы гек-тар центнер 42,2-рэ кырахи, пстэумкІи тонн мин 17-м ехъу кыахьыжыгъ. Районхэм ащыш-хэу хьэм анахьыбэ кызыщы-рахыгъэхэр: Шэуджэныр — центнер 45,7-рэ, Джаджэр — центнер 44,2-рэ, Теуцожь — центнер 43,3-рэ, Красногвар-

дейскэр — центнер 41,2-рэ, Коцхьаблэр — центнер 36,9-рэ.

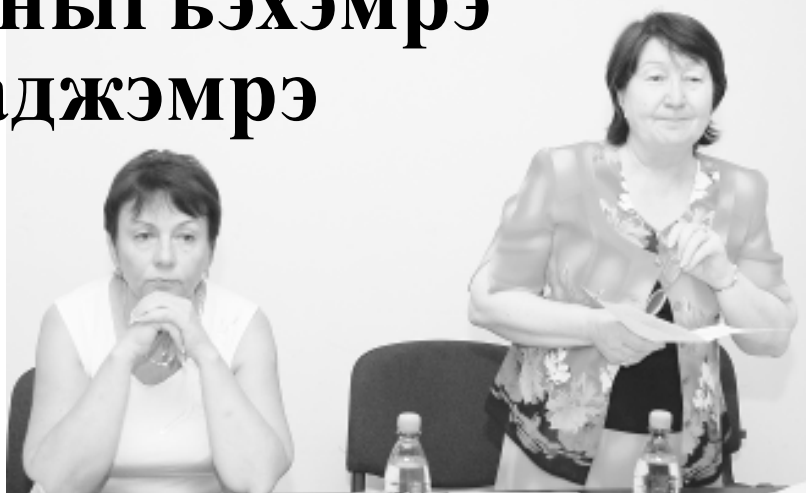
Рапсым яІухыжъыни нахь зеушъомбгъу. ПстэумкІи рапс гектар 6879-рэ къагъэкІыгъ, тыгъуасэ ехъулІэу ащ шыщэу Іуахыжыгъэр гектар 1634-рэ, ащ изы гектар гурытымкІэ центнер 22,1-рэ кыытыгъ.

ЛІАХЪУСЭЖЪ
Хьаджэсэртбый.

ЗэхьокIыныгъэхэмрэ кIэлэегъаджэмрэ

Мы илъэсыр кIэлэегъаджэм и Илъэсэу макIо. Ащ тефэу гъэсэнэгъэм илоф зэхьокIыныгъэхэр фэхьуштых. Ахэм ащыщэу анахь мэхьанэ зилэр федеральнэ къэралыгъо шапхъэхэу гъэсэнэгъэм кыхьэхьащтхэр арых. Ахэм ялбатыгъэу кIэлэегъаджэм имэхьани зызэблихьушт. Иофэу ышIэрэм икIэхьхэм ялбатыгъэу, ишIэныгъэ, ичаныгъэ къапкырыкIыхэзэ, кIэлэегъаджэм уасэ фашIышт. Ащ илофшIэн уасэ кыратышт кIэлэеджакIохэми, коллективэу зыхэтми, общественности. Ахэм зэкIэм непэ гъэсэнэгъэм илофышIэхэр агъэгумэкIых.

Непэрэ кIэлэегъаджэр сьд фэдэ? ИшIэныгъэхэмкIэ ичIыплэ эпэсыгъа? Обществэм сьда чIыплэу цIуытырэр, уасэу ащ цырилэр? Хэтэ кIэлэегъаджэм идэгъу-гъэ уасэ езытыштыр? А упчIэхэм яджэуапхэм ащылъы-хьугъэх мэкьюогум и 17-м шIэныгъэхэм яхэгъэхьон пылъ республикэ институтым шыкIогъэ «Iэнэ хьура-ем». Ар зэхашагъ АР-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министрствэрэ институтэу Иофтхьабзэр зыщыкIуа-гъэмрэ.

Иофтхьабзэхэри зэрэзэхашэхэрэ кыхьихгъэщыгъ.

ЕтIанэ къэгущылагъэх Джэ-джэ районымкIэ гурыт еджа-плэу N 4-м ублэплэ классхэм-кIэ икIэлэегъаджэу Лариса Ко-зуб. Къэралыгъо шэпхьакIэхэм кIэлэегъаджэр сьдэуштыгъэ яхь-лэштэ? А упчIэм иджэуап ащ кырылотыкIыгъ. Ащ ишIошIы-кIэ, непэ еж кIэлэегъаджэр зэрэзэплъыжкырэр зэблихьун фае.

Мыекъопэ гурыт еджаплэу N17-м инджылызыбзэмкIэ икIэлэегъаджэу Татьяна Меркуше-вам кыIуагъ сьд фэдэ зэхьокIыныгъэ шIэныгъэм хэхьухьагъэми, гъэсэнэгъэм илоф кIэлэегъаджэр анахь шьхьалэу кызырэхэнэштыр. КIэлэеджа-кIом информационнэ техно-логиехэм яшIуагъэкIэ сьдрэ шIэныгъэи зэригъэгъотын ылъэ-кIышт, ау ар зэрищыкIагъэр кыгурызгъэлэуштыр кIэлэегъаджэр ары нылэп.

Мыекъопэ гимназиэу N 22-м нэмыщыбзэмкIэ ыкIи францу-зыбзэмкIэ икIэлэегъаджэу ИуаныкIо Сусанэ кIэлэегъаджэ сэнэхьатым лъапсэу иIэн фаер гукIэгъур ыкIи хьалэлныгъэр арэу елгытэ.

ЗэкIэмкIи «Iэнэ хьураем» нэбгырэ 17 кышыгышIылагъ. Иофтхьабзэм хэлэжыагъэхэм республикэм икIэлэегъаджэхэм афэкIорэ джэпсалъэ аштагъ.

СИХЬУ Гоцнагъу.

Сурэтхэр Iэшгынэ Аслъан «Iэнэ хьураем» кышыгытыри-хыгъэх.

«Iэнэ хьураем» хэлэжыагъ гъэ-сэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ министрэм иапэрэ гуадзэу На-дежда Кабановар, шIэныгъэ-хэм яхэгъэхьон пылъ респу-бликэ институтым идиректорэу Едыдж Аминэт ыкIи кIэлэегъаджэхэр.

Министрэм игуадзэ «Iэнэ хьу-

раер» кызылэуихыгъэ кыIуагъ непэрэ кIэлэегъаджэм имэхьанэ къэлэтыгъэным, ащ игъот на-хьыбэ хьуным фэлэжьэрэ Иофтхьабзэхэр республикэм зэрэщызэхашэхэрэр. АщкIэ Уры-сыем кышырахьыжьэхэрэм анэмыкIэу тэ тиреспубликэ ипа-щэхэр кIэщакIо зыфэхьухэрэ

ЛъэсрыкIохэми водительхэми шапхъэхэр аукъох

2010-рэ илъэсым иапэрэ мэзиплI кыкIоцI Адыгэ Рес-публикэм игъогухэм хьугъэ-шIэгъи 126-рэ атэхьухьагъ, ахэм нэбгырэ 28-рэ ахэкIодагъ, 149-мэ шьобж зэфэшъхьафхэр атешагъэ хьугъэ. Гъогум щы-нагъоу хэлъыр, гушыIэм пае, мы чIыплэм ушызэпырыкIы зэрэмыхьуштыр е автомашинэр о ушыщыфаем къэбгъэуцужьын зэрэмылэкIыштыр лъэс-рыкIохэми водительхэми икIоу кызырагурымылорэр, кызырэ-дамылгытэрэр ары тхьамы-кIагъор кызыхьэкIырэр. Ары нахьыбэу гумэкIыгъо къэзы-тырэр. Уахьтэу ыпкIэ зигугъу къэтшIыгъэм кыкIоцI лъэс-рыкIохэр ахэлэжыагъэхэу тигъогухэм хьугъэ-шIэгъэ 46-рэ ашагъэунэфыгъ, ар пстэумкIи атэхьухьагъэхэм япроцент 36-рэ, ащ щыщэу 19-м еж лъэс-рыкIохэм ямысагъэ хэлъ. КIэ-лэцIыкIухэр зыхэфэгъэ хьугъэ-шIэгъи 10-м зы нэбгырэ ахэ-кIодагъ, 9-мэ шьобж зэфэ-

шьхьафхэр атешагъэ хьугъэ. Скоростым кызырэрэгъэхьу-гъэм ыпкIэ кыкIыгъ 39-р, ахэм нэбгыри 10 ахэкIодагъ, шьобж-хэр зытешагъэхэр нэбгырэ 47-рэ.

Тигъогухэм тхьамыкIагъоу атэхьухьэрэм ипчъагъэ нахь макIэ хьуным, скоростым ишап-хьэхэр амыукъонхэм ыкIи лъэсрыкIохэр нахь сакъынхэм

ПАТIЫКЪО Ичрам.
Милицием иподполков-ник.

фэшI Иофтхьабзэхэу «Ско-рость», «Пешеход» зы-филохэрэр жьоныгъуакIэм и 28-м кышыублагъэу мэкью-огум и 13-м нэс республикэм шыкIуагъэх. А уахьтэм кы-кIоцI ДПС-у N1-м скоростым кырагъэхьугъэу гъогогъу 1336-рэ, лъэсрыкIохэм гъогу-рыкIоным ишапхьэхэр аукъуа-гъэхэу гъогогъу 607-рэ ыгъэу-нэфыгъ.

Прокуратурэм ыналэ тет

БлэкIыгъэ мазэм феде-ральнэ гъогоеу «М-4 Дон» зыфилохэрэм щыщэу Теу-цожь районымкIэ къуаджэу Тыгъургъой дэж лъэмы-джэу телгыр кызырэрэзэ-хэуагъэм игугъу мызэу-мытIоу СМИ-хэм къашыгъ. Теуцожь районым ипроку-ратурэ ащ фэгъэхьыгъэ уплъэкIунэу зехишагъэхэм кызырэгъэлъэгъуагъэм-кIэ, ащ ООО-у «Техно-парксервис» зыфилохэрэм иавтомобиль-автонасос ыгъэфыкыуагъ. Ар зэрэб-гъэцэкIэжыштым сомэ 1 500 000-рэ тефэшт.

Прокуратурэм зэригъэу-нэфыгъэмкIэ, лъэмыджым ишIынкIи, нэмыкI Иофэу щызэшIуахыгъэхэмкIи хэ-укъоныгъэшхохэр ашIыгъэх. Ащ фэшI следствиэхэмкIэ Комитетым следствиэхэмкIэ и ГъэлорышIапIэ иотделэу ТэхьутэмыкIое районым щылэм мыщ хэхьухьагъэр зэ-хифынэу ащ ипашэ матери-алхэр фагъэхьыгъэх. Хэу-кьоныгъэу ашIыгъэхэм афе-гъэхьыгъэ уголовнэ Иоф от-делым кызылэуихыгъ. Зэхэ-фынхэр зэрэлыкIуатэхэрэм Теуцожь межрайоннэ проку-ратурэр лъэллэ.

ЕджапIэхэм аделэх

Зыныбж имыкыгъэхэм охьтэ гъэнэфагъэкIэ ИофшIа-плэ ягъэгъотыгъэным фэгъэ-хьыгъэ программэр агъэ-цакIэзэ, блэкIыгъэ 2009-рэ илъэсым Красногвардейскэ районым икIэлэеджэкIо нэбгырэ 233-р ИофшIапIэ-хэм алуагъэхьыгъагъ. Мыгъи нэбгырэ 83-мэ, еджапIэу зы-шеджэхэрэр аделэхэзэ, лэ-жыапкIэ кыагъэхьышт. КIэлэ-цIыкIухэм еджапIэм ишагу аукъэбзы, псэуальэу ачIэтхэр

агъэцэкIэжыых, библиотекэм чIэлъ тхылыхэр агъэпкIэ-жыых, саугъэтхэм альэплъэх, кIэлэегъаджэхэм, вожатэхэм аделэх.

ЕжыхэмкIи унагъомкIи ар Ипылэгъушхо мэхьу. Зи-хэхьогъухэр нахь макIэу урамым тетыштых, щылэ-ныгъэм кышашъхьэпэн шIыкIэ зэфэшъхьафхэм за-фагъэсэшт, ящыкIагъэр ежы-ежырэу зыфащэфыжыын амал ялэшт.

КIэлэцIыкIухэм кыафызэлуахых

Мыекъопэ къэлэ адми-нистрацием ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ иотделрэ ныб-жьыкIэ координационнэ Гупчэмрэ кIэщакIо фэхьу-гъэхэу илъэси 5 — 12 зыныбж кIэлэцIыкIухэм апае гъэпсэфыплэ площад-кэхэр илъэс заулэ хьугъэу гъэмэфэ уахьтэ зыхьукIэ кызылэуахых. Мыгъи Мые-кыуапэ ирайон зэфэшъ-хьафхэм ащ фэдэ площад-кэ 22-рэ кыащызэлуахыгъ.

НыбжьыкIэхэм Иоф адэ-шIэгъэнымкIэ специалист-хэмрэ Адыгэ къэралыгъо университетым истудент-хэмрэ мэзитIум кыкIоцI, мэкьюогум и 1-м кышыу-благъэу бэдзэогъум и 31-м нэс, кIэлэцIыкIухэм языгъэ-псэфыгъо уахьтэ афызэ-хашьштых, зэнэкьокъухэм ахагъэлэжыштых. Пстэум-кIи нэбгырэ 300-м ехьумэ а площадкэхэм защагъэпсэ-фышт.

Лагерым илофшIэн ригъэжыагъ

Сымаджэхэм зыщIэлэзэхэрэ ыкIи ахэм япсауны-гъэ зыщызэтырагъэуцожьырэ санаториэу «Ша-псыгъ» зыфилохэрэ зы илъэси зэгъокIэу кы-хэкIырэн. Зы Иофыр агъэцакIэзэ адрэ Иофым зы-фагъэхьазырэу аублэ. IэшIэхэп ащ тетэу улэжъэ-ныр. Зэрифэшъуашэу уипшъэрелъхэр бгъэцэкIэн хьумэ, Иофым хэшIыкIышхо фыуиIэн, цIыфхэр шIу плъэгъунхэ фае. Санаторием илофышIэхэм а зэпстэур ахэлъ: хьалэлых, цIыфышIух.

Санаторием (врач шьхьа-Iэр Барцо Хьарыет) ыныбж гъэрэкIо илъэс 15 хьугъэ, а мэфэкIыр игъэкIотыгъэу ха-гъэунэфыкIыгъ, гъогу шIагъоу ащ кыкIугъэр пчыхьэзэхэ-хэу щылагъэм кышчалотагъ, ИофшIэ анахь дэгъухэм шIу-хьафтынхэр афашIыгъэх.

БэмышIэу «Шапсыгъэм» зичэзыу гъэмэфэ гъэпсэфы-гъор кышызэлуахыгъ — еджэкIо цIыкIухэм зыща-гъэпсэфынэу кырагъэблэ-гъагъэх. МэфэкI гушIуагъом фэдагъ а мафэр. КIэлэцIы-кIухэр шагуи ипчэгу кышы-зэхэгъэуцохи, Иофтхьабзэу лагерым щызэхашьштыхэм нэлуасэ афашIыгъэх, зыгъэп-

сэфыгъо уахьтэр зэрэкIотыр кыафалотагъ. Мыгъэ ахэм япэщэштыр кIэлэегъаджэу ХьэкIэко Музет ары.

Санаторием иврач шьхьа-Iэу Барцо Хьарыет еджакIомэ кыафэгущIуагъ, лагерым ипа-щэу ХьэкIэко Музет мафэ къэс зэхашьштыр Иофтхьабзэхэм кызырэгъуогъэхэр нэлуасэ афашIыгъэх.

Джащ тетэу гъэмэфэ лъэ-хьаным иапэрэ Иофтхьабзэ — лагерым икызылэуахы — зэ-хашагъ. КIэлэеджакIохэр усэ-хэм къаджагъэх, оредхэр шы-жынынчыгъэх. Отряд пэлпчэ хэушъхьафкIыгъэу цIэ ыш-тагъ.

ХЬУШТ Шэбан.

Узэкьотмэ, пфэшлэштыр нахьыб

Кьалэу Шьачэ адыгэу шы-
псэухэрэм япчягьэ мы аужырэ
ильэсхэм хэпшыкьлэу кьыхэ-
хьуагь, ау, шыпкьэ, тильэпкьэ-
гьу цыфхэу курорт кьалэм шы-
псэухэрэр пстэумкьлэ зэрэхьэрэр,
гукьлэ нахь мышлэми, тэрэз дэ-
дэу кьыпфэлоштэп. Ар зытехьу-
хьэрэр а пчягьэр «зэфэшлы-
гьэу» зэралыгьыр ары. Кьалэм
илэшхьэтетхэм мыщ чыдэлъф
цыф лъэпкьым шыщхэр зэрэ-
шыпсэухэрэр официалнэ мате-
риалхэм, буклетхэм, статисти-
ческэ даннэхэм кьахагьафэрэп,
ащаушгьэфых.

Шапсыгьэ Адыгэ Хасэм иак-
тивистхэр зэрэшыгьуазэхэмкьлэ,
шапсыгьэхэу купышхо хьухэу
Псышлэпэ районым исхэм анэ-
мыкьлэхэу, курортным и Гупчэ,
Хьостэ, Адлер районхэм адыгэу
нэбгырэ минитлу фэдиз ащэ-
псэу. А пчягьэри гьэунэфы-
гьэ дэдэу шытэп. Мы ильэсым
ибжыхьэ Урысыем зэрэшытэу
цыф пчягьэу шыпсэурэр шы-
клатхьыкьыныу шытышгь, ти-
лэпкь шыщ цыф пчягьэу
мыш шыпсэурэр шыпкьэм
нахь пэблагьэу кьэпшлэнуу шыт.
Чыплэм шыпсэухэрэм ашыщых
шапсыгьэ кьуаджэхэм кьадэкьы-
гьэхэр, джащ фэдэу Адыгеим,
Кьэбэртэе-Бэлыкьарым, Кьэрэ-
щэе-Щэрджэсым кьащыхьугьэ-
хэу, Москва, Краснодар кьа-
рыкьыжыгьэхэу Шьачэ охьтэ
зэфэшхьафхэм псэуплэ зыфэ-
хьугьэхэр.

Шьачэ шыпсэурэ адыгэхэм
ахэтых предприятие инхэм,
здравницэхэм, организациехэм
ялэшхьэтетхэр, шлэныгьэм,
культурэм ялофшлэшхохэр, биз-
несменхэр, обществэннэ Иофы-
шлэ цларылохэр, ахэр кьалэм ша-
гьэшлорэ цыфых, ялэпкь шло-
гьэшхо кьыфахьын альэкьышт,

адыгэ ныбжыкьлэхэри мымакьлэу
мыш щеджэх. Мыщ дэжыым
кьышылуагьэмэ хьушт тильэп-
кьэгьухэу кьэлэшхом шылэ-
жьэнхэу, щеджэнхэу кьахлохэ-
рэр ямынэлосэ псэуплэм цыфы-
бэу шыпсэурэмэ ахэтихьа-
гьэ фэдэу зэрэхьухэрэр, Шьачэ
адыгэу дэсыр зэкьлэ зэзыпхын
организацие илэп. Шапсыгьэхэм
я Адыгэ Хасэ иофисэу поселкэу
Псышлуапэ дэтым илэшхьэтет-
хэр охьтэ зэфэшхьафхэм зеп,
тлоп зэрэфежыагьэхэр чыплэм

**Хы Шьуцлэ Юшгьом шы-
псэурэ шапсыгьэхэм я
Адыгэ Хасэ аужырэ зэ-
фэсэу илагьэм Уставыкьлэ
щаштагь, общественнэ
организациеи ыцлэ шы-
зэблахьугь. Джы ащ хы
Шьуцлэ Юшгьом адыгэхэм
(щэрджэсхэм) я Адыгэ
Хасэклэ еджэштых. Мы
лофтхьабзэр кьахэзыл-
хьагьэр «Сочиглавсна-
бьым» идиректор шьха-
лэу Хьакьмамыкьо Вяче-
слав (сурэтым ит).**

джырэклэ уигьэрэзэнэу шытэп.
Шьачэ шыпсэурэ адыгэхэр
зэкьогьэуцогьэнхэмкьлэ, зэхэхьэм
кьышыгушылагьэхэм кьызэра-
луагьэмкьлэ, анахь мэхьанэ зилэр
Адыгэ Хасэм «икьыблэ» кьута-
мэу хэушхьафькьыгьэ юриди-
ческэ статус зилэр зэхэцэгьэ-
ныр ары.

Тэ дэгьоу кьыдгьурэло ша-
псыгьэхэм чыдэлъф лъэпкь ма-
кьлэм истатус (ар хэгьэгум ипра-
вительствэ игьоу ылытагь)
кьызфэгьэнэжыгьэным зызэ-
рэфакьудыирэр. Адыгэ Хасэм
изимыцэуу зэфэс ыштэгьэ уна-
шхьохэм шьхьэклафэ афэтэшлы.
Хы Шьуцлэ Юшгьом шыпсэурэ
шапсыгьэхэм (щэрджэсхэм)
яобществэннэ движение иуста-
выкьлэ ащ щаштэгьагь, арэу
шытми, движением нэмыкьышлэ
илэныр нахь тэрэзу тэлытэ: хы-
Шьуцлэ Юшгьом адыгэхэм (щэр-
джэсхэм) я Адыгэ Хасэ, — кьы-
кьигьэтхьыгь Хьакьмамыкьо
Вячеслав, ащ зэфэсым кьекло-
лэгьэ пстэуи кьыдырагьэ-
штагь. — Уегупшысапэмэ ти
Адыгэ Хасэ непэ зэкьыгьэуцо-
хэрэр шапсыгьэ закьохэр ары,
адрэ адыгэ лъэпкьэгьухэу (суб-

этносхэу) шылэхэу Шьачэ дэс-
хэм сьд ашлэшт? Нэмыкьл орга-
низацие зэхэттэштэ? Тэ, адыгэ-
хэр зэкьлэ тызылэпкь, тарихь
лъапсэхэу тилэхэри джащ фэд.
Ахэр зэкьлэ кьэгьэнэжыгьэнхэ
фае, нэмыкьл шыкьлэ тилэп. Ты-
зэкьотмэ нахьыбэ зэрэфэшлэ-
штыр нафэ!

— А гупшысэр зэфэсым бэрэ
шылугь, — кьылуагь Адыгэ Ха-
сэм итхьаматэу Кьакьыхьу Мэ-
джыдэ. — Уставыкьлэу тштагьэм
комментариеу фэтхыгьэми ар
дэдэр кьышысьуагь. Тиобщест-
веннэ движение джы тызэре-
джэштыри гьээнэфэгьагьэ. Ма-
ры ар кьызэрэслогьагьэр: «Ау
кьалэу Шьачэрэ Тлопсэ рай-
онымрэ адыгэ лъэпкь зэфэ-
шхьафхэм ялэпкьлэхэр ащэ-
псэу, ахэр шапсыгьэклэ зэ-
джэжхэрэп. Арышгь, тидвиже-
ние цыу илэштыр еклопкьитлоу
шылэм яз: Адыгэ Хасэр — ар
хы Шьуцлэ Юшгьом шапсыгьэхэм
ядвижение, ащ зэкьлэ адыгэхэр
(щэрджэсхэр) зэкьыгьэуцох, ащ
хэхьэх кьалэу Шьачэрэ Тлопсэ
районымрэ ащыпсэухэрэри, е
Адыгэ Хасэр — ар хы Шьуцлэ
Юшгьом адыгэхэм (щэрджэсхэм)
ядвижениеу кьалэу Шьачэрэ
Тлопсэ районымрэ ащыпсэухэр-
рэр зэкьозыгьэуцохэрэр ары.

Бэрэ зытегушылэхэ нэуж зэ-
фэсым кьеклоплагьэхэм янахьы-
бэм яшлоигьоныгьэклэ апэрэ
вариантыр аштагь. Кьакьыхьу
Мэджыдэ кьызэрилуагьэмкьлэ,
предложениеу зэлулэгьым шы-
лугьэхэм ашыщхэу шлуагьэ кьэ-
зытынэу алытагьэхэм общест-
веннэ парламентым ашытегушы-
лэштых.

Адыгэ Хасэм «икьыблэ» кьута-
мэ иуаста зыгьэхьазырышт
работчэ купыри зэлулэгьым шы-
зэхашагь.

НЫБЭ Андор.

ШЬОШЛА, ЗЭХЭШЬУХЫГЬА?

Еджэплэ дэгьухэм сэнэхьат ащызэрагьэгьотын альэкьышт

Непэ зигугьу кьэпшыштыр
джырэблагьэ гьэсэнэгьэм епхы-
гьэ ушэтынхэу Урысыем шы-
рагьэжыагьэхэр ары. Кьызэрэ-
пшыхьыштымкьлэ шлэныгьэ куу
зэзыгьэгьоты зышлоигьо ныб-
жыкьлэхэмкьлэ ар хэклипшлэу
шытэу ары.

«Российскэ гьэзетым» кьы-
хиутыгьэ тхыгьэм кьызэрэщи-
лорэмкьлэ, мэкьюогум и 15-м
Урысыем апэрэу шырагьэжыагь
гьэсэнэгьэ зэгьэгьотыгьэным
пае чыфэ ныбжыкьлэхэм яты-
гьэным ехьыллэгьэ ушэтынхэр.
Гьэпсыкьлэу илэмкьлэ, ар фэгьэ-
клотэныгьэхэр зыхэлхьэ авто-
кредитованием ехьыллэгьэ про-
граммэм ехьышэрэу гьэпсыгьэу,
цыфхэм банкым чыфэу ари-
тырэм илэ процент тегьахьом
шыщ лахь кьэралыгьом афеты.
Ащ ишлуагьэклэ банкым ахь-
шэр ратыжыын фаер нахь макьлэ
мэхьу.

Гьэсэнэгьэм чыфэклэ Іэпы-
Іэгьу фэхьугьэным фэшл 2010-
рэ ильэсым федералнэ бюд-
жетым имылыку сомэ милли-
он 750-рэ банкхэм аритыштэу
УФ-м и Правительствоу ыгьэнэ-
фагь. А мылкур процент тегьа-
хьохэм апае субсидиехэр яты-
гьэнхэм ыкли зыгорэклэ чыфэ-
хэр игьом кьатыжыынхэ амы-
лэклэмэ, ахэм апэлуагьэхьащт.

Зэрагьэнэфагьэмкьлэ, тызыхэт
ильэсым чыфэ минипшл пчя-
гьэ граждандэм аратын альэ-
кьышт. Блэкьыгьэ тхьамафэм
УФ-м гьэсэнэгьэмкьлэ и Мини-
стерствэ бгьуйтлур мылэкукьлэ
зызэдыхэлэжыэштхэ программэм
ехьыллэгьэ документхэм апэрэу
клэтхагьэхэм ашыщ Сбербан-
кыр. Джы Сбербанкыр чыфэхэр
ятыгьэнхэм, ахэм ашыщ эконо-
микэмкьлэ Апшэрэ еджаплэм
истудентхэри, фэхьазыр.

А Иофыгьом ехьыллэгьэ зэлу-
кьлэгьым Сбербанкым ипашэу
Герман Греф кьызэрэщилуа-
гьэмкьлэ, банкхэмкьлэ джырэ нэ-
клэ коммерческэ лъэныкьоу шы-
мытыгьэ а амалэу гьэсэнэгьэм
епхыгьэ чыфэтыным хэхьоны-
гьэ ышлэштыгьэп. Джы ащ гьэ-
псыкьлэ гьээнэфагьэ кьыфагьо-
тыгь, чыфэхэр кьызэрэзэкьло-
жыштхэм банкирхэр тещыны-
хьанхэу ищыкьлэгьэжып. Банки-
рым зэрилгытэрэмкьлэ, шылэклэ
амалэу зымылэ унагьохэм
кьарыхьухьэгьэ ныбжыкьлэхэу
Іэпэлэсэнэгьэ зыхэлхьэр апшэ-
рэ еджэплэ дэгьухэм ащеджэн-
хэ альэкьышт банкхэм чыфэ-
клэ еджапкьлэр афитыгьэ. Герман
Греф зэрилгытэрэмкьлэ, шылэклэ
амалышлу зымылэ унагьохэм
кьарыхьухьэгьэ ныбжыкьлэхэу
Іэпэлэсэнэгьэ дэгьу зыхэлхьэр

«тхьамакьлэ шылаклэм» кьыхэ-
щыжыгьээнхэмкьлэ ыкли апшэ-
рэ еджэплэ анахь дэгьухэм гьэ-
сэнэгьэ шызэрагьэгьотыным-
кьлэ джы шыкьлэу кьыхахыгьэр
амалышлу дэдэу шыт.

Сбербанкым ипашэу кьыло-
тагь бюджет ахьшэклэ зышы-
рагьэджэхэрэ отделением «ломо-
носховхэр» члэхьанхэ замылэклэ-
клэ ыпкьлэ атыгьэ зыщеджэштхэ
еджаплэм еджапкьлэр зэрэща-
тышт шыкьлэр, атыштыр зыфэ-
дизыр. Ащ зэрэхыгьэунэфы-
кьыгьэмкьлэ, зэреджэштхэм пае
ахьшэ чыфэу аратыштыр ильэс
15-м тельытагь. Ащ пае ныбжы-
кьлэхэм шэсэу мылэку кьагьэлъ-
гьоныр е чыфэу кьалыгыгьэ-
ным пае гьусэгуу кьэгьотыгьэ-
ныр ищыкьлагьэп, джащ фэдэу
чыфэхэр тыжыгьээнхэмкьлэ ама-
лэу ялэр зыфэдэр аулэпкьлэштэп.
Ащ тетэу зыгьэпсырэр Гупчэ
банкым рефинансированиемкьлэ
ставкэу ыгьэнэфагьэм ишэниплэ
чыфэхэм паллэу ялэр аухыфэ-
клэ кьэралыгьом зэраритыштыр
ары. Гушылэм пае, чыфэм фэшл
ахьшэ тегьахьор проценти 10,75-
мэ ыкли рефинансированиемкьлэ
банкым ставкэу ыгьэнэфагьэр
проценти 7,5-мэ, банкым кьэра-
лыгьом субсидиеу ритыштыр
проценти 5,81-рэ. Арышгь,
еджапкьлэм зэкьлэ ставкэм шыщэу

ытыжыын фаеу тефэрэр процен-
ти 4,94-рэ нылэп. Шысэ папкьлэу
сомэ миллионныкьор ыштагь,
джащ фэдиз непэ апшээрэ
еджэплэ анахь дэгьухэм
еджапкьлэу агьэнафэрэр ыкли
ащ тегьэпсыкьыгьэу студентхэм
атын фаер зыфэдизыр кьыгьэ-
лэгьуагь. Апэрэ курсым иапэрэ
семестрэ студентым мазэ кьэс
сомэ 88-рэ чапыч 55-рэ, ятлонэрэ
семестрэм — сомэ 177-рэ ча-
пычи 10-рэ ытын фае. Ятлонэрэ
курсым студентым апэрэ семе-
стрэм еджапкьлэу сомэ 398-рэ
чапыч 48-рэ, ятлонэрэм — сомэ
531-рэ чапыч 30-рэ еты. Джащ
тетэу кьылгытэзэ кьызэрилуа-
гьэмкьлэ, ятфэнэрэ курсым иапэрэ
семестрэ мазэ кьэс сомэ
1992-рэ ыкли ятлонэрэ семест-
рэм — сомэ 2213-рэ еты. Еджэ-
ныр зауыхьэрэм ныбжыкьлэхэм
лэжыаплэ зэрагьэгьотыным пае
мэзиш паллэу афагьэнафэ. А
паллэу кьыклопкьлэ сомэ 2213-рэ
мазэ кьэс аты. Ащ ыуж ильэси
10-м кьыклопкьлэ чыфэу шьхьалэр
атыжыы мазэ кьэс сомэ 5800-рэ
банкым фагьэхьыгьэ. Амалэу
ишлэу чыфэр нахь пасэу ыты-
жыын фит.

Проектым иавторхэм сомэ
88-р е долларыштыр символи-
ческэу кьызылагьэнагьэр еджа-
пкьлэхэм «дисциплинэ ахэлъ-

хьэгьэным» пае. «Льытэныгьэ
зыфэзышлыжыырэ студентхэм
еджэгу паллэми процентхэм
апэлухьащтыр кьалэжыын альэ-
кьышт, — теубытагьэ хэлэу
кьылуагь Герман Греф. Урысы-
ем шырагьэжыгьэ ушэтынхэм-
кьлэ ащ гьусэгуушлэу илэ Яро-
слав Кузьминовым — эконо-
микэмкьлэ Апшэрэ еджаплэм
иректор цыхьэ зыфэшпын плъэ-
кьышт статистикэм журналист-
хэр шигьэгьозагь. Апшэрэ
еджэплэ анахь дэгьухэр кьэзы-
ухьышхэрэм ыкли Иофшлэнымкьлэ
бэдзэршыпшлэм кьызышыкьлэуп-
члэхэрэм апэрэ ильэсым мазэ
лэжыапкьлэу кьаратырэр сомэ
мин 40 — 50-м кьышыкьлэрэп.
Арышгь, еджапкьлэмкьлэ чыфэхэм
апае мазэ кьэс ащ сомэ мини 10
лэжыапкьлэм кьыхыгьэклэ зэри-
лэжыкьлэу уехьырэхьышэ-
жыынэу шытэп. Икьлэхым джы-
ри зэ кьэлуагьэмэ хьушт зигугьу
кьэпшыштыгьэ программэр мэкью-
огьум и 15-м зэрэрагьэжыагьэр.
Бюджет мылэкукьлэ зыщеджэшт
отделением члэхьаным пае цы-
хьэ зыфэзымышлыжыырэ ныб-
жыкьлэхэм агу кьэтэгьэклэжы
еджапкьлэм пае банкыр Іэпылэ-
гу кьызыфапшын зэралэжы-
штыр.

Зыгьэхьазырыгьэр
СЭХЬУТЭ Нурбий.

ХэмыкIокIэжъын лъэуж къыгъэнагъ

Лъэиу сугуану ыкIи сугъэушIоу седжагъ Лыхэсэ Аскэр истатъяу «Узэхъонсэн цыфыгъэ зыхэлъыгъэ адыгэлI» зыфиIоу жъоныгъуакIэм и 13-м 2010-рэ илъэсэм гъэзетэу «Адыгэ макъэм» къыхъагъэм. Аскэр къызытегуыцIэр сикIэлэгъэджэ лъанIу, сицIэныгъэ гъогоу шыпхырысыцIыгъэр зэхыгъэ цыф. ШъхъапIэжъыкIо Дзэгъаштэ зыфэдагъэр авторым дэгъоу тапашъхъэ къыригъэуцагъ, ау мы лIым ищытхъу пIо знытыгъэми уухыцтэп. Сэри бэиIагъэу сыгу илъыгъ мы кIэлэгъэджэ ыкIи цыф иIагъом гъэзетеджэхэр нэIуасэ фэсIыхэ сIуIоугъоу.

ЗэкIэми ашIэ кIэлэгъаджэм мылIу-кушхо зэрымIэр. Ащ имылъку нэрымилъэгъу баиныгъ, сыда пIомэ Iофэу ышIагъэм кыкIаIорэр зилъэгъужьы-рэр, ежъ кызылIыIэсыжъырэр ригъэ-джагъэхэм ахилъхъэгъэ чылапхъэр зы-багъокIэ ары нылIэп, ныбжыкIэхэм агу мэшIо нэфэу шызэкIигъэблагъэр мы-кIуасэу ягъогу къафигъэнфымэ ары.

ТхакIом, орэдыIом, къэшъуакIом Тхъэм кыхилъхъагъэу кызырэхъурэм фэд, кIэлэгъаджэри кIэлэгъаджэу къэхъун фае. «КIэлэгъэджэ шыпкъ» зыфиIорэ цIэ лъанIэр зпэсыгъэмэ ыкIи зилъжыгъэ бэгъуагъэ зылъэгъужьыгъэ-мэ ащышI ШъхъапIэжъыкIо Дзэгъаштэ.

Аскэр ышынахъыжъэу Юнысрэ сэ-рырэ зы классым тисэу Дзэгъаштэ уры-сыбзэмрэ литературэмрэкIэ тыригъэ-джэнэу тинасып кыхыгъ. Хъалъэ-къуае илъэсибл еджапIэу дэтыгъэр кызытэхым ПчыхъалыкIо гурит еджапIэм тыкIон фаеу хъугъагъэ. КIэлэгъэджэ Iэпэласэхэм тырагъа-джэщыгъэ: ГъышI Айдымыр адыга-бзэмкIэ, ПсыIушъо Махъмудэ геогра-фиэмкIэ, ХъокIо Абочырэ хысапымкIэ, ШъхъапIэжъыкIо Хысэ нэмыцы-бзэмкIэ, нэмыкIэхэми. Мыхэм ащышхэр шыIэжхэп, ау зэкIэми ягугъу дахэкIэ пшIынэу атефэ, щытхъубэ кълэжыгъ. КIэлэгъаджэр шIу умылIэгъоу ипре-мети шIу плъэгъушIтэп. ЗэкIэмэ апэ из-гъэшъэу, анахъ сызэгугъоу къахэзгъэ-щыштыгъэр предметIу — адыгаб-зэмрэ урысыбзэмрэ. ЕджапIэм сычIэ-сыфэ сэнэхъатэу кыхэхъыштымкIэ джэнджэш сыгу кыхъагъэп. Сызыфэ-ягъэр ШъхъапIэжъыкIо Дзэгъаштэ фэдэу кIэлэгъаджэ сыхъунэу арыгъэ. Ащ иурокхэр зэгъафэу, IупкIэу, шысэ гъэшIэгъонхэмкIэ баеу ыгъэпсышты-гъэх. Урысыбзэр хъатэу тымышIэми, урыс литературэр шIу тигъэлэгъуным пылIыгъ, урысыбзэм ибаиныгъэ кытIыгъэIэсыным дэшъхъахышты-гъэп. Нэужым кIэлэгъаджэ сызэхъу-ми, Дзэгъаштэ урысыбзэр дэгъоу зэришIэрэм къэIуапIэу иагъэр зыфэ-дэр зэгъашIэ сIуIоигъоу сегупшысэу кыхэхъыгъ.

А лъэхъаным радиом уедIуэнэу, те-левизорым уеплIынэу щытыгъэп. Уры-сыбзэр зыIуль урысхэри чылэхэм адэ-сыгъэхэп, урыс кIэлэгъэджэ зырызэу тезыгъаджэрэмэ анэмыкI. Сэ зэрэсIо-шIырэмкIэ, Дзэгъаштэ ежъ-ежъырэу Iоф зыдишIэжыштыгъ, тхылъэу зэри-хъэрэр багъэ, иIальмэкъ тхылъкIэ ушъэгъэ зэпытыгъ. Учебникым итыр ныбжыи кыкIиIотыкIыжыгъэп, ащ тэр-тэрэу теджэнэу кытфигъанэщ-тыгъэ. Ежъ кыIуатэрэм уемыдIуэн умылIэжынэу, узылIэпшIу, урыс лите-ратурэр дэгъоу зэришIэрэр кыхэхъэу, урыс классикхэм ящыIэныгъэ гъогу анахъ гъэшIэгъонэу, шысэ пфэхъунэу хэтхэр нахъ кыхыгъэщызэ, материа-лыр бзэ зэгъэкIугъэ къабзэкIэ кы-Iуатэщыгъэ. ТемыдIуэныр, тышъха-схыныр хэгъэкIи, зытымыгъэсы-сэу урокыр кIоштыгъэ, одыджыныр кызырэгъагъэри зэхэтымыхъу хъу-щыгъэ. Сэ кIэлэгъаджэ сыхъумэ зэрэ-сIуIоигъор ащ кызыздешIэм темэу тIкIурэм епхыгъэу пэшIорыгъэшъэу сэд-жэнэу гъэцэкIэнхэр кыситхъэу ыкIи урокым кышчысыгъэIотэжхъэу кы-хэхъыштыгъэ. Ау ащ пае фэгъэкIотэ-ныгъэ гори кысфигъэщыштыгъэп. Оцен-кэу «тфы» зысфигъэууштыгъэр зэгъо-рэ дэдагъ.

Сымаджэу мафэхэр блэзыгъэкIы-гъэхэр е оценкэ дэй къэзыхыгъэхэр урок ужым къэнэнхэщI кIэлэгъаджэм Iоф адишIэн фаеу еджапIэм хабзэ чIэлъыгъ. Ащ фэдэмэ яжэу Дзэгъаш-тэ ренэу классым чIэсыштыгъ. КIэлэ-еджаIо горэм къэуцун ымылIэжынэу ушъхагъу горэ кыгъотымэ, Дзэгъаш-тэ ылоштыгъэ: «Сэри псыцум ышхын сIуIэп». (А лъэхъаным псыцухэр яIэхэу ПчыхалыкIуае унэгъо зырызхэр дэ-сыргъэх). А гушыIэхэм къарыкIырэр зэриIорэм дэгъоу кыгурылоштыгъэ, зи кырымIуолIэжъэу къанэти, темэр зэрегъэшIэфэ чIэсыштыгъэ. ТикIэлэ-егъаджэ игукIэгъу мафэ къэси зэхат-шIэщыгъэ. Хъалъэкъуае тикIэу Пчы-хъалыкIуае тыкIо зыхъуагъ, тымы-гужъоным пае пчэдыжъым шIун-кIэу унэм тикIыштыгъэ, ащ фэди-зи

къэцIуагъыштыгъэ. Анахъэу кын зыт-лъэгъуштыгъэр кIымэфэ лъэхъаныр арыгъэ. ЧыIэм тызэлъыуытыгъэу, тIахъуи уцIыныгъэу еджапIэм тынэ-сэу кыхэхъыштыгъэ. Зыгорэ къэгъу-жъуагъэмэ, ар кызкIэгужъуагъэмкIэ Дзэгъаштэ еупчIыгъэу е ецIэцIагъэу къэсIэжъырэп. Ащ фэдэ кIэлэеджаIом зэрэфэгумэкIырэр кыхэхъэу хъакум нахъ пэблагъэу чыпIэ кысфигъоты-штыгъэ. Классхэр пхъэ машIокIэ агъэ-плъыштыгъэх.

Шуныгъэр — «мыр пшIэ хъушIтэп, ар тэрэзэп» пIоныр арэп. Шуныгъэр о пшъхъэкIэ узэрэзекIорэр, узэрэгъу-щыIэрэр, зызэрэпфатэрэр, цыфэу укъэ-зыуцухъэхэрэм узэрафыштыр, нэ-мыкIыбэхэри ары. Дзэгъаштэ сьд фэдэ лъэныкIо кIи щысэтехыпIэу щытыгъ.

Цыф лъэпэ-лъэгэ зэкIужэу, шын-кIыгъэр кыхэхъэу, ишэн гъэтIылыгъэу, цхыпIэ-гушIо макIэр ынэгъу кыкIэщэу тапашъхъэ кыуоштыгъэ. ИIорэ ишIэрэ зетекIыштыгъэп, ыIуагъэр шымыгъу-шэу ыгъэцэкIэжыштыгъэ. Ар бэ зы-Iорэмэ, гъэсэпэхъыдэ кIыхъэ къеджэ-рэмэ ащыштыгъэп. Уахътэр ренэу илъэ-пIагъ. ИгушыIэ уасэ фишIэу, пIуныгъэ мэхъанэ зилэ гушыIэ щэрыохэр къебэкIэу кыддэгъушIэщыгъэ. Цыфыгъэ шап-хъэу ежъ иагъэри, ныбжыкIэхэр зэрипIуштыгъэри мы гушыIэ кы-зэрыкIохэр арых: «Тэ тыадыг, нэмыкI тыхъужын тIэкIышIтэп. Адыгэм мыхъун ылошIтэп, мыхъун ышIэщтэп».

Аскэр кызырэгъэу, Дзэгъаштэ ригъэдажъэхэм ишIуагъэ зэрымилъэ-кIыгъэ ахэтэп пIоми ухъукошIтэп. ШIу зышIэщтым зэришIэщт шIыкIэри зыкIишIэщтыри къегъоты. Сэ сшъхъэ-кIи сикIэлэгъаджэ ишIушIэ-гумэкI мызэу-мытIоу кысылыIэсыгъ. Зы шысэ къэсхын. 1954-рэ илъэсым гу-рыт еджапIэр къэсыухи, Мыекъопэ къэралыгъо кIэлэгъэджэ институтым филологиемкIэ ифакультет сычIэхъанэу сыкIуагъ. Конкурср зэриным гугъэпIэ хъатэ кытыштыгъэп: зы чыпIэм нэб-гыритф шызэнеоштыгъэ. А лъэхъаным къуалъхъэ зыфаIорэри тшIэщтыгъэп. Ахъэ аритынэуи зымы иагъэп. Апэ-рэ экзаменыр урысыбзэр арыгъэ. Ся-ни сяти къэIонэу сьажэщтыгъэп: уахъ-тэ зэрямыIэр сшIэщтыгъэ. Ахэр ме-дицинэм иIофышIагъэх. Фельдшер-акушер пунктэу Хъалъэкъуае дэтым Iоф щашIэщтыгъэ. Непэ сымаджэу къауапIэхэрэр зэрашIэхэрэм имызэ-къоу (сыхъат пчъагъэу Iоф зэрашIэн фаер ауухыгъэми, сымаджэу къэIуа-гъэхэр амыгъэразэхэу кычIэкIыжы-штыгъэхэп) IофшIэгъу ужым сымэджэ

хылыгъэу яунэ илъхэм алышIлээнхэ фэ-ягъэ, зыгорэм IэпыIэгъу ищыкIагъэ хъуми, мафи, чэши ямыIэу цыфхэр тиунэ къаIоштыгъэх, къэIон зымы-лъэкIырэм дэжъ ежъхэр кIоштыгъэх. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, «IэпыIэгъу псынкIэу» къуаджэм иагъэхэр сянэрэ сятэрэ. А зэпстэур лъэсэу къаIу-хъэщтыгъэ. Зы чыпэм уикIэу адрэ чылэ цыпэм унэсыным сыхъатым ехъу, сыхъатитIум нэсэу текIуадэщтыгъэ. Ау щытми, цыфхэр агъэразэщтыгъэх. Непэ ахэр сIэжъхэп, Тхъэм джэнэтыр къарет. А зэкIэ кызкIэIуатэрэр сятэ кысфимышIэшъугъэр Дзэгъаштэ кызырэгъэишIагъэр ары.

Экзаменыр зыстышт мафэри къэ-сыгъ. Экзаменым чIэхъанэу ежэу шы-тыр зыфэдишъыр зысэлъэгъум сыгу къэкIодыгъ, сычIэмыхъэу сыкIыIу-жыныуи зы нэгъэуцIэпIэгъу горэм сыгу кыридзагъ. Сшъхъэ кызысэлэтым спэмычыжъэу Дзэгъаштэ щытэу слъэ-гъугъэ. ГушIом кыхэхъIэу зы гушыIи кысфэгъотыгъэп, сикIэлэгъаджэ се-кIоллагъ, ежъыри кызырэгъэри кыгурыIуа-гъэу сызэриуытылагъ. Бэрэ тышты-нэу уахътэ щылагъэп, сычIэхъанэу чэ-зыур кызнэсыгъ, кысыIогъэ закбор: «Умышын, оценкэ дэй кызырэгъэми-щтыр сэ сэшIэ». Апэрэ экзаменымкIэ оценкэу «плIы» къэсхыгъ. СикIэ-лэгъаджэ къэсымыгъэу кIытэжъэу оценкэу ежъ сфигъэуцурэр кызырэгъ-гъэшъыпкъэжыгъэр титIуи тигушIо-гъуагъ. Адрэ экзаменхэри дэгъоу сты-гъэх, саштагъэуи кысаIуагъ. Дзэгъаш-тэ тадэжъ къэIуагъ, сянэ-ссятэхэм къафэгъушIуагъ, институтыр кызырэгъэ-ухыштым ичыхъэ зэрэтелъыр къари-Iуагъ, кысщытхъугъ.

Седжэфи, къэсыухи IофшIэныр зе-сэгъажъэми, Дзэгъаштэ инэплъэгъу ситыгъ, ренэу ыналэ кыстетыгъ, кыс-кIэуцIагъ, сигъэгъушхуагъ.

Ащ иурок гъэлсыкIэ сыкIырыплъызэ, иIокIэ-шIыкIэхэр, ишэн-гъэлсыкIэхэр сынэгъу кIэтхэу, шIоу кысфигъэу сшIымыгъушIэу илъэс 50-м къехъугъэу кIэлэгъаджэу Iоф сэшIэ.

Цыфы пэпчэ лъэуж къегъанэ, ау цыфхэр зэрэгъэфэмдэхэм фэдэу, лъэ-ужхэри зэфэдэхэп. Iофэу бгъэаIкIэрэм гуетыныгъэу халпIхъэрэр, шыпкъэ-ныгъэу фыуиIэр, зэфэныгъэр, шIу-шIагъэр — мыкIодыжын лъэужхэу къэнэх. Ащ фэдэ хэмыкIокIэжын лъэуж дахэ къэзыгъэнагъэм ащышI Шъхъап-цIэжыкIо Дзэгъаштэ.

БЛЭГЪОЖЪ Мир.

Адыгэ республикэ гимназиэм адыгабзэмрэ литературэмрэкIэ икIэлэгъаджэ, АР-м народнэ гъэсэ-ныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышI.

Страховой Iахъымрэ пенсиехэмрэ

2001-рэ илъэсым тыгъэгъа-зэм и 12-м номерэу 173-ФЗ зытетэу кыдэкIыгъэ Феде-ральнэ законом ия 17-рэ ста-тья ия 3-рэ пункт зэригъэнафэ-рэм тетэу, зылъэжъэгэ пIалъэр зыфэдизым емылытыгъэу, Iоф зышIэрэ пенсионерхэу ыпэкIэ зипенсиэ кызыфалыгъэжы-гъагъэхэу мэээ 12 тешIагъэу кыхыгъэ илъэсым заявление-кIэ УФ-м ПенсиейэмкIэ ифонд зыфэзыгъэзагъэхэм япенсиейэр 2010-рэ илъэсым мэкъуогъум и 1-м икIэрыкIэу къафалыгъэ-жыгъэх. Iоф зышIэрэ адрэ пенсионер купхэм ПФР-м иор-ган заявлениекIэ зафагъэзэныр имышыкIагъэу, илъэс къэс шышъхъэIум и 1-м IофшIэ-нымкIэ пенсием страховой Iахъэу иIэр е цыфым сэкъат-ныгъэ зэриIэм пае IофшIэ-нымкIэ пенсиеу фагъэуцугъэм страховой Iахъэу иIэр къафа-лыгъэжы.

Мы гъэтэрэзыжыныр агъэ-цакIэ УФ-м номерэу 173-ФЗ зытет и Федеральнэ закон (2009-рэ илъэсым бэдзэогъум и 24-м зэратхыжыгъэм) те-гъэпсыкIыгъэу ыкIи гъэтэрэзы-жыныхэр зыфашIышIтхэм къа-хеубытэх зыцIэ къеIогъэ страховой Iахъыр етыгъэным (зыцIэ къеIогъэ законом ия 17.1-рэ статья зэригъэнафэрэм тетэу IофшIэнымкIэ пенсием истраховой Iахъ щыщыр кы-фалыгъэжыгъэным) ифитныгъэ зилэхэр хэмытхэу, адрэ пенси-онерхэр. Къэлъытэжыныхэр ашIыхэ зыхъукIэ кыдалыгъэх шIокI зымыIэ пенсие страхова-нием исистемэ тегъэпсыкIы-гъэу цыфым (персонифициро-ваннэ учетым) епхыгъэ къэ-бархэу зэIуагъэкIагъэхэр. Ащ лъапсэ фэхъух пенсиер фагъэ-уцу, зы пенсиэ лъэпкъым текIи нэмыкI пенсиэ лъэпкъым цы-фыр техъажы зэхъум страхо-

вой Iахъыр гъэунэфыгъэным пае расчэтнэ пенсиэ мылIкум кышчыдамылыгъэгъэ ахыщэу страховой тынхэр фатыхэзэ ыужкIэ ахыщэу зэIуаIагъэр.

Мыш дэжъым IофшIэнымкIэ ныбжыым телыгъэгъэ пенсием страховой Iахъэу иIэр (сэкъат-ныгъэ зэриIэм пае цыфым IофшIэнымкIэ пенсиеу фагъэ-уцугъэм страховой Iахъэу иIэр) къэлъытэжыгъэныр 2010-рэ илъэсым ишышъхъэIу и 1-м кышчыублагъэу зэшIуахы Iоф-шIэнымкIэ ныбжыым телы-гъэгъэ пенсием истраховой Iахъ (сэкъатныгъэ зэриIэм пае цы-фым IофшIэнымкIэ пенсиеу фагъэуцугъэм истраховой Iахъ) ауужырэу кызыфалыгъэжы-гъагъэм пIалъэу тешIагъэм емылытыгъэу номерэу 173-ФЗ зытет Федеральнэ законом ия 17-рэ статья ия 3-рэ пункт зэ-ригъэнафэрэм тетэу.

А пункт дэдэм тегъэпсы-

кIыгъэу зыIыгъыжыштыр зэрямыIэжыым пае IофшIэ-нымкIэ пенсиэ зыфагъэуцугъэ-хэм а пенсиер зафагъэуцугъэ илъэсым кыкIэлъыкIогъэ илъэсым ишышъхъэIу и 1-м страховой Iахъыр къафалыгъэ-жы ашъхъэ телыгъэгъэ (пер-сонифицированнэ учетым) къэбарыкIэу къаIэкIэхъагъэхэм атегъэпсыкIыгъэу. Гъэтэрэзы-жыныхэр ашIых зыIыгъы-жыныхэу щытыгъэ цыфэу зи-дунай зыхъожыгъэм пенсием пае ирасчэтнэ мылIку къа-лыгъэ зэхъум дыхамылыгъэ-гъэгъэ мылIку къэнэфэжы-гъэм тегъэпсыкIыгъэу.

2010-рэ илъэсым шышъ-хъэIум и 1-м шыIэщт къэлъы-тэжыныхэм къахеубытэх зэкIэ страховатэ ашыгъэ цыфхэу IофшIэнымкIэ пенсием истра-ховой Iахъ зыфагъэуцугъэхэр. Ау ахэм ахахъэхэрэп страховой Iахъыр къазыгъэлъытэжыныу

фэмыехэр; номерэу 173-ФЗ зытет Федеральнэ законом ия 17-рэ статья ия 3-рэ пункт те-гъэпсыкIыгъэу заявлениекIэ ПФР-м иорган зыфэзыгъэза-гъэхэр; страховой Iахъым щыщ Iахъ кыфалыгъэжыгъэным ифит-ныгъэ зилэхэр, ау зыфамыгъэ-уцугъэхэр (федеральнэ, респуб-ликэ, муниципальнэ къу-лыкъушIэхэр).

IофшIэнымкIэ пенсием ис-траховой Iахъ гъэтэрэзыжы-гъэным епхыгъэ Iофым ды-кIыгъоу, зыцIэ къеIуагъэхэм расчэтнэ пенсиэ мылIкуоу зэIуагъэкIагъэм страховой тынхэу кыхэхъожыгъэхэм ялыгъыгъэу зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм хэплъэжыых.

БРАУКЪО Марин.

ПФР-м и Адыгэ респуб-ликэ Къутамэ испециалист-эксперт шъхъаI.

ЛЪЭТЕГЪЭУЦОМ КЪЫРАТХЫКЫГЪ

Апэрэ адыгэ еджагъэхэм ащыцэу, ефэнд гэсагъэу, усакоу Хьамхуко Хьусенэ иусэхэр, инэжымхэр (орэдышо зыклат усэхэр) зыдэт тхылъитлу кызырэдэкигъэр адыгэ литературэмкэ мэхьанэшхо зилэ хьугъэ-шлагъэу цыт.

Зы тхылъым филологиче шэныгъэхэмкэ докторэу Унэрэкьо Рае кыугъоижыгъэ усэхэр, нэжымхэр адыгабзэкэ кыдэхьагъэх. Мыщ дэбгъотэшт Хьусен ищылэныгъэ гъогу ехьылэгъэ лофшлагъэхэр. Тхылъым шхъэу фашыгъэр усаком игушылэх: «Гопэдэгъэкэу нэжым хэсэхы». Пэублэ гушылэр филологиче шэныгъэхэмкэ докторэу Шхъэлэхэо Абу ытхыгъ. Ятлонэрэ тхылъыр урысыбзэкэ кыдэкигъэ. Ари зэхэзыгъэуцагъэр Унэрэкьо Рай. Усэхэр зэридзэкыгъэх зэдзэкэло лэзу Валентина Твороговам. Сатыр пэпчэ зэыдзэкыгъэр (подстрочникыр) ыки пэублэ гушылэр зытхыгъэр Къуекьо Налбий. Тхылъым шхъэу фашыгъэ «Истины глашатай непокорный» алуи.

ЖЪЫ МЫХЪУГЪЭ УСЭХЭР

Тхылъитлур зиахъэкэ кыдзыгъэкыгъэ Хьусен ыкыом ыкыожэу Хьамхуко Руслан пэублэ гушылэу тхылъхэм ялэм кышцелэ: «Сятэжэ кыкэныгъэ усэхэр кызыгъоижыгъэхэм, лэпэрытхыр зыдэтыгъэ тетрадьхэр кызыгъумагъэхэм, ищылэныгъэ гъогу кэзытхыгъагъэхэм, зэкэ тхылъым иугъоин, икыдэгъэкын хэлэжыагъэхэм — шэныгъэлэжы, сурэтышэ, редакторми, орэдхэр нотэхэм арызылхьагъэхэм, илэсыбэ зыныбжэ сурэтхэр зыгъэкэжыгъэхэм, зэкэ мы лофышхом кэгъэкъон фэхьугъэ пстэуми сыгу кызы-

шлүфэс кырихыгъ, научнэ библиотекэм иунакэу ашлэгъэм мы лэтегъэуцор апэрэ лофтхэбзэшхоу зэрэщыкорэр зэригуапэр хигъэунэфыкыгъ.

Лэтегъэуцом хэлэжыгъэ Шхъэлэхэо Абу гушылэр ратыгъ:

— Хьамхуко Хьусен непэ гуфит-шхъафитэу утегушылэн плэкышц, — кыригъэжыагъ шэныгъэлэжым ипсалтэ. — Ау шылагъ лэхъанэ ефэндхэм, «народым ипыйхэм» ягугъу пшыны уфимыгъэу. Ащ утеклодэни плэкышцтыгъэ. Хьамхуко итворчествэ сэри лофтхэбзэшхоу, ау усаком ыцэ зы-

дэлэу тхашъуегъэпсэу ясэлэу.

Тхылъыр зэхэзыгъэуцогъэ Унэрэкьо Рае, зэдзэкэло лэпэлэсу Валентина Твороговам, подстрочникыр зышлэгъэу Къуекьо Налбий, сурэтышэ лэпэлэсу Пэтлюшэ Феликс афэразэу ацэ кышырелэ.

Лэтегъэуцом, кызырэхэтыутыгъагъэу, цыф цэрылэхэр, цыф гэшлэгъонхэр кыкэлолэгъагъэх. Ахэм ащыц Хьусен ыкыом ыкыожэу Хьамхуко Руслан, Валентина Твороговар ыки нэмыкхэр.

Лэтегъэуцом пэублэ гушылэ кышышлэгъэ ыки зэришагъ филологиче шэныгъэхэмкэ докторэу Хьакэмыз Мирэ.

Апэу кыгушылагъ Адыгэ кыралыгъо университетым иректорэу Хьунэго Рэщыдэ. Лофтхэбзэшхом тегушылэхэу кыкэлогъэ хьакэ лэпэлэхэм

гъэлугъэр Унэрэкьо Рай ары. Арыш, шылэзэ ащ саугъэт зыфигъэуцужыгъ.

Хьамхуко непэ тилитературэ илофышлэхэм пытэу ахэуцагъ, гурыт ыки апшгъэр еджапэ ащ итворчествэ ащызэрагъашлэ. 1914-рэ илэсым Тэхьутэмыкыуае апэрэу кэлэзэгъэджэ курсхэр шызэхашэгъагъэх. Ахэм ащеджэнхэу нэбгырэ 36-рэ кыагъоигъагъ. Хьусени а купым хэтыгъ. Хьусен иакыл зышыуцугъэм кышгъэжыагъэу лэпкым фэлэжыагъ, адыгэм ихудожественнэ псалтэ зыкызырэлэтышцым пылыгъ. Иусэхэм гумэкир, гухэкыр, тхашысхэр кыахэулыкы. Хэбзаклэм дэгъоу хэлъыр кызыгурылауагъэхэм ар ащышгъ. Шхъадж шлотэрэзыр кыло зэхэу лэхъаным ежэ шлэгъэн фаер — ныбжыкэхэр еджэнхэ зэрэфаер —

кыхыгъэшцтыгъ. Иакылы ищылэныгъи а гупшысэм фигъэлорышлагъэх.

Кыкэлыклогъэ илэхэхэм Сиху Сэфэрбий игъусэхэм ащыцэу курситлумэ ащылэн хэлэжыагъ. Курсхэм ащеджгъэ Лэцэрыкыо Хьамидэ ишлугъэкэ Хьусенэ иусэхэр кызытенагъэх, тэ кытылылэсыгъэх. Кыкыкыгъыгъэ усэхэр джыри шылэх. Ау

ахэр араб хьарыфкэ тхыгъэх. Усэхэр зэрадзэкыжхэу студентхэм арагъашлэхэмэ, усаком ихудожественнэ амалхэм ныбжыкэхэр ащыгъозышцх.

Тиинститут шеджагъэу, тэ едгъэджагъэу, джы Москва цыпсэурэ Валентина Твороговар илэпэлэсыныгъэ ишлугъэкэ Хьамхуко иусэхэм джы урысыбзэкэи уяджэн плэкыныу хьугъэ. Ащ фэшлэ зэдзэкэло лэшэу тыфэраз, — кылуагъ Абу.

Ащ ыуж кыгушылагъ В. Твороговар.

— Лэшэу сигуапэ непэ синэлосэ цыфыбэ зэрэслэгъурэр. Насыпыгъэу зыфэсэлэгъужы Хьамхуко иусэхэр зэсыдзэкыныхэу синасып кызырихыгъэр.

Зэдзэкын лофыр гэшлэгъонэу цыт, сыдигъоки пшлэрэп лофым кэлэхэу фэхьышцыр. О

плэ имылы кыуачлэхэр лофым кыхахэхэу мэху. Сэ лэшэу сыфэсакызы мы лофым сыкэколлагъ, хьарыфыр, гушылэр арэп, жыкышцэгъур ары зэсыдзэкыгъэр. Ащкэ ишлогъэшхо кыкылауагъ усэкло лэпэлэсу Къуекьо Налбий подстрочникэу ышлэгъэм.

Зэдзэкыкэ шыкылы цыт: академическэр ыки творческэр. Ятлонэрэ шыкылым сыкышыуцугъ. Ау ащ тетэу пшыным пае авторым лэзын кыуитын фае, итворчестви ушыгъозэн фае. Ащ кыхэкэу Хьамхуко ехьылэгъэу зэкэ шылэм седжагъ, усаком ащ тетэу кыспэблагъэ хьугъэ. Ащ ишлогъэшхо кысэкыгъ. Сэ сишлэшлыкэ, тарихыр кэлптыкыжыныу ищыклагъэп, уахътэ ептмэ, ежэ-ежырэу зыкытхыкыжышц. А гупшысэр зыдэсыгъэу усэхэм лофтхэбзэшхоу, — кылуагъ Твороговар.

Тхаклоу, Адыгэ кыралыгъо университетым икэлэзэгъаджэу Енэмыкыо Мэулид кызыгушылэм Хьусенэ игъашлэ зэрэкэжыгъэр ыгу хэкэу кыкыгъэшцыгъ, хабзэм ыгъэклогъэхэм зэрэщышцыр кылуагъ.

— Цыфыр зылэкэ, тхашы кыгъэшлагъа алорэп, сыда кыгъэнагъэр ало нахэ. Хьусенэ игъашлэ кэкуагъэ, ау илэпкэ лофышхо фишлагъ. Лэпкыым дэу хэлъыр хыгъэзынэу ары иусэхэмкэ зы-

фэлэжыагъэр. Ежэ агъэклогыгъ, ау усаком ыцэ шылэжэп, ежэ ыцэ кынагъ, — кылуагъ Мэулид.

Лэтегъэуцом хэлэжыагъ ыки кышыгушылагъ Шэуджэн район администрацием ипашэу Хьуажэ Налбий.

— Хьусенэ кызышцхыгъэу кыуаджэм сышыш, районым сырипаш. Чылэм, районым ацэкэ Рае тхэуегъэпсэу есэлэ, факультетым илофышлэхэу Хьамхуко итворчествэ дэлажэхэрэми сафэраз. Хьамхуко Руслан анахэу кыкыгъэшцмэ сишлэгъэу. Тхылъыр кызыдэогъэкым, о уилэкэо изакэо узыфэуэлэугъэр, зэрэ-лэпкэу кыпэлэтыгъ.

Хьусенэ цыф лушыгъ, хэбзаклэм шлоу пылыри, диным дэгъоу хэлъыр цыфхэм аригъэшлэнэу фэягъ. Хьамхуко кызышцхыгъэу кыуаджэу Хьатыгъужыкыуае е иурам, е еджапэу дэтым ыцэ фэусыгъэныр игъоу сэлгытэ, — кылуагъ районым ипашэ.

Унэрэкьо Рае кызыгушы-лэм, улэпкымы узырыгушхон цыфэу Хьусенэ зэрэщышцыр кылуагъ. 1910-рэ илэсым Стамбул дэт университетым географиемкэ ифакультет кызырэлэхыгъэр, а лэхъаным шэныгъэшхо зэрилагъэр кыхыгъэшцыгъ. Хьамхуко кытекыгъэхэм яшлугъэкэ лэпкэ факультетым шызэхашэрэ лофтхэбзэхэм кытегушылагъ. Илэс кыс тхэныр зыкэсэхэм Хьамхуко ыцэ-кэ зэнэкыокыуэр зэрафызэхашэрэр, ащ пэлухашт ахыцэр Хьамхуко Руслан кызырэлэтырэр, ащ пае зэрэфэразхэр кылуагъ. Мы лэныкыомкэ факультетым икэлэзэгъаджэу Хьуажэ Нуриет лофышхо зэрэщышцыр кыхыгъэшцыгъ.

— Тхэуегъэпсэу, Руслан, лэпкэ гупшысэ зэрэуилэм пае, — кылуагъ хьаклэм.

Лэтегъэуцом икэлэхым Хьамхукохэм ацэкэ кыгушылагъэх Хьусенэ ыпхыу Нуриетрэ ыкыом ыкыожэу Русланрэ. Зэкэ тхылъым дэлэжыагъэхэм зэрэфэразхэр ахэм кылуагъ.

Орэдыло коллективэу «Жыум» лэтегъэуцор кыгъэдэхэагъ. Ижырэ орэдхэу Гьукэ Замудинэ, Нэгъой Заур ыки Даур Рэмэзанэ кылуагъэхэр кызылэулагъэхэм лэшэу агу рыхыгъэх.

СИХУ Гошцагъу.

Сурэтхэр лэтегъэуцом Аркадий Курнос кышыцытырихыгъэх.

Адыгэ Мя Прометей

Журналистка цэрылоу Натэлла Сааковар проект гъэшлэгъон джыдэдэм зыдэлажэрэр, ащ фэгъэхьыгъэу тисобкор кыфилотагъ. Москва дэт кэралыгъо университетым журналистикэмкIэ ифакультет кыухыгъ, Урысые научнэ-ушэ-тэкIо институтым искусство-знаниемкIэ иаспирантурэ шеджагъ. Шъачэ икэралыгъо телерадиокомпание художественнэ программэхэмкIэ иотдел иредакторыгъ, ГТРК-у «Шъачэ» кэбарыкIэхэмкIэ иотдел икорреспондентыгъ, продюсерэуи Иоф ышлагъ. 2007-рэ илъэсым кышгъэжыгъэу федеральнэ каналхэу «Россия альяхум», «РБК-ТВ», «Мир», «Рен-ТВ» зыфилохэрэм чанэу Сааковам Иоф адешIэ, Олимпиадэу шыIэштхэм истолицэу шытышт Шъачэ фэгъэхьыгъэ сюжетхэр егъэхьазырых. Документальнэ фильмэхэу «Абхазия. Блокада», «Кавказский крест», «Глиняное эхо», «Свет неизреченный» зыфилохэрэм ясценариэхэр ытхыгъ, ахэр дипломхэмкIэ, прихэмкIэ телевизионнэ фестивалхэм ащыхагъэу-нэфыкIыгъэх. Урыс-кавказ

заом тилъэпкыгъэу шыфэхьыгъэхэм яшъыгъо-шIэжъ мафэ фэгъэхьыгъэ Иофтхьабзэхэр илъэс кэси Шъачэ шэкIох, кэбар-сюжетхэу ахэм афэгъэхьыгъэхэр Натэллэ ыгъэхьазырхи, Кэбэртгэе-Бэлъкъарымрэ Адыгеимрэ яреспубликэ ГТРК-хэм кэатыгъэх.

— Документальнэ фильмэу «Олимп-Фишт. Одиссея огня» зыфилохэрэм ипроект сьдэуштэу жъыгъэхьазырынэу хъугъа? — сеупчы Сааковам.

— Адыгэ чылагъохэу Шъачэ хахьэхэрэм сэ бэрэ садэхъэ, адыгэ-шапсыгъэхэм яшэн-хабзэхэр, якультурэ, яжэрыло творчествэ зэсэгъашIэ, — кысйлауагъ Натэллэ. — «Кавказский круг» зыфилохэрэм шыщ Iахъ тетхызэ, народнэ сурэтышIэу Хъапышт Айсэ иунэ тыригъэблэгъагъэти, сэ гу лыстагъ мифическэ иныжъэу нартэу Нэсрэн ЖакIэ иобразэу художникым исурэт кыххэщырэр. А иныжъыр Фышт кэушхъэм ичапэ гъучI пшъэхъухэмкIэ епхыгъ. Айсэ а «Адыгэ Прометей» фэгъэхьыгъэу гъэшIэгъоныбэ кысфилотагъ. ЕтIанэ исследовательхэм зыдаIыгъ

гурышэми сыхыгъэдэлауагъ: урымхэм ахэлъ кэбарыжъхэу зэрэдунаеу кышгъэкIоххэрэр — ахэр Кавказым ишIыф лъэпкхэм яфольклор кыкIаIотыкыжыгъэу ары, ахэм ащыщ шэрджэс-адыгэ эпосэу «Нартхэр» зыфилохэрэр. Академикэу ХьэдэгъэлIэ Аскэр, шэIэфэ нартхэм якъэбархэм адэлэжыгъэм, инауцнэ ИофшIагъэхэми а лъэныкъоми кэащытегушылэ. НэмыкI документальнэ фильмэхэу Шъачэ итарихъ фэгъэхьыгъэхэм садэлажэ зыхъукIэ материалэу сIэкIэлъхэм ренэу кыахъо, джащ фэдэуи КъохъэпIэ Кавказым шыпсэурэ черкесхэм-адыгэхэм непэ чIыпIэу тызшыпсэурэм, Шъачэрэ ащ иIэгъо-чIыгъохэмрэ язытет, ядэхэгъэ ялахышIу зэрэхалъхьагъэр нафэ кысфэхъу. Урысые тарихым шыщ хъугъэ-шIэгъэшхохэу тикрай шызымыухъагъэхэм, ахэм ащыщхэу Шъачэ епхыгъэхэм, нэмыкI мэхьанэ агъоты, чIыдэлъф лъэпкыгъэр зэрэхэлэжыгъэм ишIагъэкIэ шъэфхэр зIухыгъэ мэхъух. ГушIэм пае, кызышIожъугъэшIын

шъульэкIынэп усэкIо-декабристэу Александр Бестужевым ишIыIэныгъэ мэхьанэшхоу шыубытыгъэр ащ изэдзэкIаIоу шэрджэсэу Гассан-Бей... Ащ фэдэу цыфыгъэшхо зекIуакIэм мыщ ушырихылыIэштыгъэ. Хэгъэгу зэошхом илъэхъани Шъачэ зэрэкъалэу IэзапIэ афэхъугъагъ тиззоIлхэу кыау-лагъэхэм, госпиталь пчъагъэмэ Иоф чащаIагъ зэо илъэхъэм Шъачэ.

— ИкIыгъэ илъэсым ишэкIогъу мазэ поселкэу ПсышIуапэ апэрэу документальнэ фильмэхэм яфестивалэу «Кунаки» зыфилохэрэ шыагъ, режиссерэу Андрей Суриковымрэ орырэ зэдэжъугъэхьазырыгъэ документальнэ фильмэу «Кавказский крест» зыфилохэрэм «За профессиональную миссию в журналистике» зыфилохэрэ тын лапIэр кыфагъэшшоагъ. Ащ нахъ игъэкIотыгъэу укытегушылэгъэмэ дэгъугъэ.

— «Кунаки» зыфилохэрэ фестивалым ыпэкIи пкIэшхо зыфащIыгъэ докфильмэхэр Ростов, Москва ащыIэгъэ телевизионнэ фестивалхэм кыащэгъэ-лэзгъауагъэх. Художественнэ шIауагъэхэу фильмэм иIагъэхэр ыкIи идее шъхьаIэр арэп Иофыр зыфэгъэхьыгъагъэр. Темыр Кавказым икыалэхэм ащыпсэурэ цIыфхэу «Кавказский крест» зыфилохэрэ документальнэ фильмэм еплъыгъэхэм кызыраушыхъатыгъэмкIэ, фильмэм цIыфхэр зэтыригъэкъагъэх. Урыс-кавказ заор тикъэралыгъо цIыф кызызрыкIоу исхэр анахъ шызымыгъозэхэ заохэм ащыщ, еджапIэхэм зэрашырагъэджэрэ тхылъхэу советскэ лъэхъаным шыла-гъэхэм кыарыпхын плъэкIынэу цытыгъэп «хэта адыгэхэр, шэрджэсхэр», «сыд лъэпкъа, тыдэ кышгъэжыгъэхэра» зыфэпIощт упчIэхэм яджэуапхэр. Непэ адыгэ лъэпкыгъэр зыфэдэр, зыщыщыр ашIэрэп цIыфыбэмэ. Сыда ар зыкIэшъэфын фаер, джащ фэдэу Урыс-кавказ заом фэгъэхьыгъэу тиобшество зышчыгъуазэр макIэ. Джары кызыхъкIырэр Кавказым шыпсэурэ цIыфхэм Iаеу шыIэр апаIухъаныр. Ар тэрэзыхэп. Лъэпкъ пэпчэ шIоу, дэгъоу хэлъхэр ашIэн фае Урысыеми, нэмыкI кыралхэми ащыпсэурэ цIыфхэми.

— Обществэр зэкъозыгъэуцорэ тамыгъэу «Тэ зэкIэми зэдытиун» зыфилохэрэм шъуипроект сьд фэдэ мэхъана шыриIэр?

— Ар цивилизацияер ары, синд-мыотIхэм язэман кышгъэжыагъэу, ар античнэ лъэхъаным ехыщыр. Сэ пшъэрылэу зыфэгъэуцужыгъэр урымхэу Олимпиадэр кызыгъушшысыгъэхэмрэ цIыф лъэпкъхэу ижыкIэ дэгъоу нэIуасэ зыфэхъугъэхэмрэ ядуховнэ шылаIэ ылапсэхэр лъэшэу зэрэзэпблагъэхэр ары. Сифильмэу згъэхьазырырэм иапэрэ пычыгъо цIэу иIэштыр «Три Прометей». Ащ сыкышчытегушылэшт цIыфхэм ящыIэныгъэ, якультурэ зэпблэгъэ шыпкыгъэ зэрэхъурэм, эпосым хэт геройхэм ащыщхэм, адыгэ ыкIи эллин культурахэр зэпблагъэхэ зэрэхъугъэхэм яшIа-гъэкIэ спорт зэнэкъокъухэу а лъэхъаным шылагъэхэм кыазэрахэщыштыгъэхэм. Боспорскэ Понтийскэ джэугъэхэм яшы-хъатхэр Тамань и Лъэпкъ музей чIэолъагъох. Спорт лъэпкъэу зэрэзэнэкъокъуштыгъэхэр ижыгъэр адыгэ, абхъаз, славян лъэпкъ джэугъэхэм яхышчырыгъэх. Апэрэ сериичым ацIэхэр кысIомэ зэкIэри гурылогъошIу хъушт: «Пираты Черного моря», «Апостол Андрей. Обращение зихов», «Убыхи — первые и последние».

— Шъуипроект изкран гъашIэ сьд фэдэнуу кышгъушчыхъура?

— Олимпиадэу Ванкувер шылагъэм Шъачэ кыалэу 2014-рэ илъэсым кIымэфэ Олимпиадэр зыдэшыIэштхэм игугъу зэрэ-щашыгъэр 1939-рэ илъэсым курорт кыалэм тырахыгъэгъэ фильмэр ары. Лъэшэу сыгу кыеуагъ а кэбарыгъэр зызэхэсэхым. Шыпкыгъэр пIощтмэ, джырэ Шъачэ фэгъэхьыгъэ фильмэ шыIэп. Оргкомитетым изаказкIэ фильм тырахын хъумэ кыалэм шымыщ, ащ итарихыи, ицIыфхэми афэмынэIуасэ горэм пшъэрылэ фашIынкIи пшIэхэнэп. Арэу зашIыкIэ тэрэзуу пфэлоштэп, рекламнэ картинэ кыодыеу хъушт.

ПроектыкIэу згъэхьазырырэм пстэуми апэу хэхэс адыгэхэр шызгъэгъуазэхэ сшIоигъу. Ар нахъ тэрэз, шыпкыагъэм пблагъ, адыгэхэр 2014-рэ илъэсым шыIэшт Олимпиадэм зэрэхэлэжэщтхэм ивариантэу ар хъушт.

НЫБЭ Андзор.
Тисобкор.

Сурэтым итыр: Н. Сааковам адыгэ нысэцэ дэжъые быракъ ыIыгъ.

НЫМРЭ КIАЛЭМРЭ

ИкIыгъэ илъэсым Адыгэ республикэ сымэджэщым сьчIэлыгъ. Сигъунэгъу палатэм адыгэ кIэлитIумэ кыащIазэштыгъэх. Нахъ нэутхэ кIалэр сымэджэщым зычIэкIыжыым ятIонэрэм гушылэгъу сьфэхъоу уахътэ кыхэжIыгъ. Укытапхэу зэрэщытым фэшI кэбарэу кылуатэрэр икыоу кызыгурымылоу кысщыхъуштыгъ. ПолковникыцIэр иIэу пенсиом зэрэщыIэм, янэ чылэм

зэрэдэсым, нэмыкIхэми сачигъэгъозагъ. Гъэзэтэу «Адыгэ макъэр» сапашхъэ илъэу ыльэгъугъэти, ащи зэреджэрэр кысйлауагъ. Михаил ыцIэр.

— Сыдэуштэу уанэ кылуаджэра? — сеупчыгъ ащ.

— Сянэ зыпары кысйлохэрэп, — кылуагъ хулыфыгъэм.

ТэкIурэ егушшыси игушылэ лыгъэкIотагъ шъхъае, ыгу илгыр кээшIэгъуае. ЕтIанэ шыабэу кылуагъ:

— Сянэ «нынэ» кысело.

Ным икIалэ ыныбжэ илъэс 50-м блэкIыгъэми, ар ным исабий. Ныбзэр — гъэшIуабзэ. Янэ кызызреджэрэ шыкIэр дэгъоу ешIэ — а «нынэ». Ным цIэ тедзэу кыфиусыгъэр егъэлъапIэ.

Ным кIэлэ шIагъоу иIэр полковник. Сыд фэдиз илъэс ыгъэшIагъэми, сыд фэдэ Iэ-натIэ иIагъэми ным кыфиусыгъацIэм уасэ фишIыгъ. Ары. Уанэ сыдыгъуи ушIокIал, гъэ-

шIуабзэм купкIэу иIэм уасэ еоты...

Ным икIалэу полковникыр цIыфышIу, бэгъашIэ хъунэу сьфэлъаIо. Ащ гупшысэу сигъэшIыгъэм сыхэтэу усэ кIэкIэу стхыгъэм гъэзетеджэхэр нэIуасэ фэсшIыхэ сшIоигъу.

Ным игумэкI

Ныр «нынэкIэ» кыюджэ, УгумэкIыгъэмэ пIэгум кьетаджэ.

ДжэнэпIонэкIми, гуIэзэ кыпфэсы,

Псы тас ыIыгъэу уадэжэ кынынэсы.

Тыдэ ушыIэми кыюгупшысэ,

«Укысыжыгъа?» еIошъ, кыпфытео.

«Ора, нынэ?» — трубкэм кьекуо,

«Шыкур» ыIозэ, гур егъэласэ,

«Сигунахэ IумыгъакI», — еIошъ мэлъаIо.

КIЭРЭЩЭ Зуэ.

«Нынэ» ыIозэ еджэ

Ингушетием имэфэкIыгъ

Ингуш Республикэр зызэхашцэгъэ мафэр хагъэунэфыкIыгъ. Республикэм щыпсэурэ цIыфхэр зэкIэ ащ хэлэжъагъэх. Мэфэ зэкIэлъыкIохэм хэти ыгукIэ кыыхыгъэ цIыф зэхыхъэхэм ахэлэжъэн ылъэкIыгъ.

МэфэкIым тефэу Ингушетием икIалэу Магас культурэм и Дворец кIэу кышчызэIуахыгъ, ащ нэмыкIэу республикэм спорт комплексрэ псэупакIэрэ шагъэпсыгъэх. Поселкэм коттеджхэр шашIыгъэх, ахэр унэгъуакIэхэм афагошчгъэх.

Ингушетием и Президентэу Ю. Евкуровым кызыриIорэмкIэ, цIыфхэм ящыIакIэ нахьышIу шIыгъэным, ежъхэри кыыхагъэлажъэхэзэ, апэкIэ лъыкIотэщтых. МэфэкIым ыкIэм цIыфхэр ингуш джэгукIэхэм яплъыгъэх ыкIи ахэлэжъагъэх.

Языгъэпсэфын анаIэ тырагъэты

ЧЕРКЕССК. Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ иIофышIэхэм гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо уахътэр кIэлэеджакIохэм зерафызэхашщитым те-гъэпсыхъагъэу план зэхагъэу-цуагъ. Сабыи мини 5 фэдизмэ еджапIэхэм къащызэIуахыщт гъэмэфэ лагерьхэм, санаториехэм, хым, нэмыкI чIыпIэхэм за-щагъэпсэфыщт. Мэфэ 21-рэ кIэлэцIыкIухэм япсауныгъэ ла-герьхэм щалъыплъэщтых, ша-гъэджэгущтых, спорт зэнэкъо-кхухэр афызэхашщитых.

Социальнэ страхованием ылъэ-ныкIокIи сабыихэм языгъэпсэ-фын зэхэщэгъэным фэшI Iэпы-Iэгъу кIараты. ИкIыгъэ илъэсым соцстрахым путевкэхэр къари-щэнхэм фэхъазыргъэми, ахэм ягушIугъэр макIэ. Путевкэ уасэм щыщэу кIэлэцIыкIухэм янэ-ятэ-хэм ахъцэу атыштыгъэр мэкIа-гъэми, ягъот зэрэцIыкIум кыыхэ-кIэу ахэр зышщэфыгъэхэр бэ хъухэрэп. Тызхэт илъэсым бюджетым епхыгъэу Iоф зышIэхэрэм яса-бийхэм путевкэхэр кызырашщэ-фыщт ахъщэмкIэ къаделэнхэу къагъэгугъагъэх.

ИофшIэпIэ чIыпIэхэр ямакIэх

ДАГЪЫСТАН. Темыр Кавказым ичIыпIэ зэфэшхъафхэм афэдэу Дагъыстан Республикэми ныбжыкIэхэм икIоу IoфшIанIэ-хэр шагъотыхэрэп. Ащ кыыхэкIэу кIини альэгъу, мыхъо-мышIагъэ-хэр зезыхъэхэрэм пыщэгъу афэ-хъунхэм ищынагъо шIэ.

Ар республикэм ипашцэхэм къа-гурыIозэ, ежъхэм афэлъэкIыщт Ioфхэр зрахъэх. Бизнес цIыкIум ыкIи гурыгым апыхъэгъэ цIыфхэр бэмьшIэу аугъонгъагъэх. Яма-ли, якъарыуи зэхалъхъанышъ, лъэпкIым фэлэжъэнхэу ахэм къаджагъэх. ЗэкIэм апэу респуб-ликэм щыпсэухэрэм нахь ящы-кIэгъэ сыд фэдэрэ пкыгъохэри къыдагъэкIынхэу унашъо ашIыгъ. IoфшIанIэ зимылэ ныбжыкIэ-хэр зыштэрэ предприниматель-хэм фэгъэкIотэныгъэхэр зэрафа-шIыштыхэри зэлукIэгъум къыща-Iуагъ.

СЫНЫБЖЪ макIэп. ЕтIани сищыIэныгъэ ызыныкIом инахъыбэ тхэным сыпылтэзэ къэсхыгъ. Арышъ, адыгэ лъэпкIым усаkIоу, тха-кIоу кыыхэкIыгъэхэм салбы-мыплъахэу шытыгъэп, ау Хьамхъукъо Хьусен фэдэу гулътэ ин зилэ, илъэпкI ине-ушырэ мафэ фэгумэкIэу усэ-хэр зэхэзылхъагъэ тIаIагъэми зысшIагъэр бэшIагъэп, илъэс тIокI-щэкI горэ нахь хъугъэп.

Ар кызыхэкIыгъэри нафэ. Лажыи, хъакIи ямыIэу, Тхэр ашIошъ зэрэхъурэм нэмыкI хэмылтэу «народым ипыйхэу» аIозэ, я XX-рэ лIэшIэгъум иящэкIэнэрэ илъэсхэм Сы-быр рашыгъэ, рагъэкIодэгъэ, ащи намыгъэсэу зыпсэ ха-хыгъэ ефэндхэм ащыштыгъ Хьамхъукъо Хьусени. Иусэ-хэм, инэжыымхэм Совет ха-

гъэр, ащ иусэхэр, инэжыымхэр езбырэу кыIонэу зышIэщты-гъэу зыIукаIагъэр, зышчыгуа-зэр кызызригъэIотагъэр бэ. Хьусен итхыгъэхэм ащышхэр зыдэтхэ тетрадьхэр кызы-кIэныгъэ нэбгырэ зырызхэ-ри, гушыIэм пае, ЛъэцэрыкIо Хьарунэ фэдэхэу (ар къуа-джэу ПсэйтIуку шышчыгъ, адыгабзэкIэ кIалэхэр зышчы-рагъэджэщт курсхэу зэха-щэгъагъэхэм Хьусен шыде-джагъ), ахэм яIахыIлхэм яшIуагъэкIэ Рае кыгъоты-гъэх.

КIэкIэу къэпIон хъумэ, джаш фэдэу плъытэ хъушт Унэрэкъо Рае Хьамхъукъо Хьусенэ итхыгъэхэр къэу-гъоижыгъэнхэмкIэ Ioфэу ышIагъэр. Ары мыхъугъэмэ, Хьусен ыцIэ тарихыым кы-хэнэныр хэгъэкIи, ытхыгъэ-

къэр нэмыкI тхыгъабэхэми ащызэхэхы. ГушыIэкIэ кы-Iорэ закъор арымырэу адыгэ кIалэхэр егъэджэгъэнхэмкIэ ежъ ышъхъэкIи Хьамхъукъо Хьусен Ioфышхо ышIагъ.

Хьусен еджэгъэшхоу шы-тыгъ, Стамбул университе-тым игеографическэ фа-культет кыIухыгъагъ. Чы-пIабэмэ кIэлэегъаджэу, гушы-Iэм пае, ХьатыгъужыкIуае, Джыракъые, Ioф ащишIагъ, ахэм къащызэIуахыгъэ еджа-пIэхэм адыгабзэкIэ кIалэхэр ащыригъэджагъэх.

ШIушIэгъабэ имылагъэмэ, зыфэбгъэмьсэн, «народым ипыеу» зыфэпIыгътэн фэдэ Хьамхъукъо Хьусенэ кы-лътыгъэп, ау ахэми къакъона-гъэп, я XX-рэ лIэшIэгъум иящэкIэнэрэ илъэсхэм, ыпэ-кIэ кызырэсIуагъэу, жьыхьэр-

Опсэу, РАЙ!

Хьамхъукъо Хьусенэ иусэхэр, инэжыымхэр зы-дэт тхыIэу «ГопэдэгъэкIэу нэжыым хэсэхы» зы-филорэм илъэтегъэуцэ бэмьшIэу Адыгэ къэра-лыгъо университетым инаучнэ библиотекэ щы-Iагъ.

А тхылъым сэри седжагъ, лъэтегъэуцом къыща-Iуагъэхэри зэхэсхыгъэх, къэлэмыр къэсэзгъэшта-гъэр ащ гупшысэу сигъэшIыгъэхэр ары.

бзэм пэшIуекIоу, ащ иIае зы-Iорэ ахэмытыгъэми (аужы-пкъэм, ащ кIэщакIо фэхъугъэ Лениным ищытхэу ыIоу усэ ини тхылъым дэт) ахэр кы-хаутынхэр хэгъэкIи, ягугъу пшIымэ къыпфадэщтыгъа-гъэп. Ащ кыыхэкIэу цIыф жъугъэм ашIэнэу хъугъэп.

Хьамхъукъо Хьусенэ фэдэ усаkIо тIаIагъэми зысшIагъэр Шъхьэлэхэо Абу, Унэрэкъо Рае ащ фэгъэхыгъэ тхыгъэ-хэр гъэзетым кыыхаутыхэ, журналым къадагъахэ зэ-хъур ары ныIэп.

Унэрэкъо Рае лъэпкIым игушъхъэ кIэн угъоижыгъэ-нымкIэ Ioфышхо ышIагъ. Ар кыIугъоинным пае ылъапэ зы-нэмысыгъэ Адыгэ Республи-кэм, Краснодар краим адыгэ къуаджэ къарианагъэп, Тьрку-ем щыпсэурэ тилъэпкъэгъухэ-ми мызэу-мытIоу анэсыгъ. Ау а псэур щыбгъэзыеу Хьам-хъукъо Хьусенэ иусэхэр, инэ-жыымхэр къэугъоижыгъэн-хэмкIэ Ioфэу ышIагъэм иза-кIоми Рае уфэрэзэныр, ищыт-хэу лъагэу пIэтыныр ифэшIо-шэ шыпкъ. Ары зыцIэ къет-Iогъэ тхылтыр шыIэ хъуныр зишIушIагъэр. Ащ осэ ин дэ-дэ фэшIыгъэн фаеу къэзы-шIырэр тхылъым къыдэхъэ-гъэ усэхэм, нэжыымхэм ащи-щэу хэутыгъэу шыIагъэр зэ-рэмэкIэ дэдагъэр, шыIэгъа-хэп Iоми хъушт, Iэпэрытхэу ежъ Хьусенэ кыIкIэныгъэхэ-ри зэрэкIодыгъэхэр ары. Ипа-хыIлхэу ахэр зыдэтхэгъэ тет-радэ Iужухэр зиунэ ильыгъэ-хэм «народым ипыйым» ит-хыгъэхэр зиунэ ралъагъохэмэ узэрагъэмысэщтым тешыны-хъэи агъэкIодыгъагъэх. Нафэ Хьусенэ иусэхэр, инэжыымхэр къэуугъоижыынхэр зэрэмыIэ-шIэхыгъэр. Ащ Рае кыгъэгъэ-щтагъэп, илъэс пчъагъэм лъы-хъуагъэ, иIахыIлхэу, ежъ Хьу-сен деджагъэхэм, Ioф дэзы-шIагъэмэ яIахыIлхэу зыупчы-

хэр кIодыжыпэнхэ ылъэкIы-штыгъэ. Хьусенэ итхыгъэхэр икIоу къэугъоижыгъэхэ зэ-рэмыхъугъэр нафэ, ар уса-кIом фэгъэхыгъэ тхыгъэхэу тхылъым къыдэхъагъэхэм Райи къащелэ. Сызэрэхалъэ-рэмкIэ, ащ Рае шыIуцун гу-хэлэ иIэп, лъыхъоныр джыри зэпимыгъэунэу кысшхъу.

Хьамхъукъо Хьусенэ иусэ-хэу, инэжыымхэу тхылъым къыдэхъагъэхэм уямыджахэ-ми усаkIом ищыIэныгъэ гъо-гу, ащ иIофшIагъэхэр IупкIэу къызыIотыкIырэ тхыгъэхэу тхылъым дэтхэм Рае зэфэ-хысыжъэу ащишIыхэрэм ар зыфэдэгъэ цIыфыр дэгъоу зэ-хъуагъашIэ. Хьусен зыфэб-гъэмысэн фэдэ ахэм сэ ахэс-лэгъуагъэп. ЫпэкIэ кызы-рэсIуагъэу, Совет хабзэм пэ-шIуекIоу ахэм зы гушыIи ахэтэп. Иусэхэм, инэжыымхэм зэкI Iоми хъунэу ащыпхы-рышчыгъэр лъэпкIым инеу-шырэ мафэ зэрэфэгумэкIы-рэр, лъэпкIым зиужыжы-нымкIэ еджэным, гъэсэн-ыгъэм мэхъанэшхо зэряIэр ары. «Марджэ хъужын, шъуедж, шъуедж!» джэмэкъэшхор ахэм къахэIуIкы. Хьусен иусэу тхылтыр кызырэзэ-Iуихырэм — «ДжакIо» зы-шъхъэм мырэуштэу къыщелэ:

*ЛъэпкIым икIалэу,
сыпсэм фэдэх, тыхэтыгъ
Бзаком тыфэдэу, тхакIэ
тымышIэу тыштыгъ,
Тхэны еджэным тижэуу
типацэхэр фэчъыагъ.
Чъием тыхэтэу хабзэу
къэхъугъэм тигъотыгъ.*

А усэм икIэухым «Мардж! Адыгэжъхэр, тежъугъадж» зыфэпIощт джэмакъэр къы-хэIуIкы. Ащ кыIкIэлъыкIорэ усэу «Шъуеджэн фэй» зы-шъхъэми къыщелэ: «Адыгэ шъаох, адыгэ пшъашъэх, Шъуеджэн фэй». А джэма-

зэ фыртынэу тыхэгъэу шы-хъушIагъэм зыдихыгъ.

Уилэр ары бгъэлэпIэн фаер. ШIэжъ уилэныр, ащ мэ-хъанэ ептыныр ищыкIэгъэ шыпкъ. Ар кыIурылуи, Хьамхъукъо Руслъан, Санкт-Петербург щэпсэу, ятэжъ пла-шэ итхыгъэхэр зыдэт тхы-лтыр имылькукIэ кызырэд-дигъэкIыгъэр шIушIэгъэ инэу фэлъэгъугъэн фаеу сепллы.

Тхылъым сызэригъэгъу-пшысагъэхэм ащыщ горэм джыри игугъу къэсшIы сшIои-гъу. Ар я XX-рэ лIэшIэгъум ипэублэм щыIэгъэ ефэндхэу усэхэр зэхэзылхъэщтыгъэ-хэм, кIалэхэм шIэныгъэ ягъэ-гъотыгъэнымкIэ апэрэ лъэ-бэкъухэр языгъэшIыштыгъэ-хэм яшIушIэ мыгъо зэрафа-хужыгъэр, шыIэныгъэ гъо-гоу къакIугъэр зэрэзэфэдэр ары. Ар Рае итхыгъэхэми ащыхегъэунэфыкIы. Сыкыз-шыхъугъэ къуаджэу Къэзэ-ныкъоежыым, ар джы шы-Iэжъэп, Краснодар псыубы-тыпIэр ашIы зэхъум агъэко-щыгъ, ефэнд дэсыгъ Хьам-хъукъо Хьусен ищыIэныгъэ кызырыкIуагъэм фэдэ къабзэ пкIэлэкIыгъэу. Ар Пэнэшъу Исхъакъ ары. ИгъэкIотыгъэу Рае итхыгъэхэм ащ игугъу къащимышIымы, чIыпIэ зы-тIушымэ ыцIэ къащыреIо, апэрэ кIэлэегъаджэхэр кызы-щэгъэхъазырхэрэ курсым Хьусенэ зэрэщыдеджагъэр, усэхэр зэрэзэхилхъэщты-гъэхэр, анахь усэкIо дэгъухэу алъытэщтыгъэхэм зэрашчы-штыгъэр къетхы.

Ары. Пэнэшъу Исхъакъи ефэнд иныгъ, динлэжъхэр кызыщэгъэхъазырхэрэ универ-ситетэу Каир дэтыр кыIухы-гагъ, усэхэр зэхилхъэщты-гъэх. Хьусенэ фэдэу ащи иусэ-хэм Совет хабзэм пэшIуекIоу зы гушыIи ахэтыгъэп, Октяб-рэ революцием, Совет хабзэм, Дзэ плъыжыым ядахэ ыIо-штыгъ. Ащ пае ар зыгу ри-мышыхъэрэм «ефэнд-больше-вик» аIощтыгъ. Исхъакъи кIэлэегъаджэу Ioф ышIэ-щтыгъ, ау ари ишIушIагъэхэм къакъонагъэп, «народым ипыеу» аIуи Сыбыр рашыгъ, ащ кыIкIодагъ. Ащ гъусэ фа-шIыгъагъ ишъхъэгъусэу Ку-лаци. Кулацэ Хьакурынэхъа-

блэ кышчыхъугъ, Сихъумэ яп-хъугъ. Еджагъэу шымытэу адыгэ бзылхъыгъэ кызыр-кIуагъ, шыгъу-пIастэкIэ хъа-лэл дэдагъ, шIушIэныр ны-дэлъф джанэу ылэжыштыгъ, «Троцкэр хэт?» Iлоу уеуп-чыгъэкIэ кыIонэу ышIэщты-гъэп. КъэшIэгъуае ар «наро-дым ипыеу» зылыгъэгъэ бзэ-гухъэхэм пальхъанэу къагъо-тыгъэр.

Мыщ дэжыым джыри хэ-гъэунэфыкIыгътэн фаер «на-родым ипыйхэу» аIуи, Сыбыр рашыхи рагъэкIодагъэхэм кышчанэгъэ ялхъыгъэхэр гу-фит-шъхъафитэу плээнхэ, гушыIэнхэ фимытхэу, ашъхэ зыдахыжыын амышIэу кы-рафэкIхэу, кынмыгъуае ара-гъэлъэгъоу зэрэщыIагъэхэр ары. ЗыфэшIыр къэшIэгъуаеу Унэрэкъо Рае итхыгъэхэм ахэм ягугъу къащишIырэп, ау шIошъхъуныгъэ зыфысиIэр Хьамхъукъо Хьусенэ илъ-фыгъэхэми ар зэрапэкIэкIы-гъэр ары.

Пэнэшъу Исхъакъ апэу агъэтIысыгъэгъэ ефэндхэм ахэфэгъагъэп, ар зыдащыгъэр 1940-рэ илъэсыр ары. Арышъ, сышчыгуаз ащ ыкъуитIу, Ну-хьэрэ Заурбэчрэ (ныцIэу яIа-гъэр Мам, Цип) кIинэу ара-гъэлъэгъугъэм. Нухъэ кIэлэ-егъаджэу Ioф ышIэщтыгъэми, (кIэлэегъэджэ дэгъоу ыцIэ ра-Iощтыгъ), «народым ипый» ыкIо советскэ кIалэхэр ри-гъаджэхэ мыхъуштыгъэу, — аIуи, кIэлэегъэджэ IэнатIэм кыIуагъэкIыгъ. Заурбэч хы флотым хэтыгъ, капитаным нэсыгъагъ, ищытхэу аригъа-Iоу дзэм хьалэлэу кыIуыкIур щихыштыгъ, ау къуаджэм дэс бзэгухъэхэм ящэнаут кIа-лэр зыхэт частым нагъэсыгъ, ащ ыпкъ кыIкIэу дзэм кыыха-гъэкIыгъ. Нэужым юристхэр кызыщэгъэхъазырхэрэ еджа-пIэу Ростов-на-Дону дэтыр кыIухыгъагъ. Ау «народым ипый» ыкIо судьяу, проку-рорэу е очылэу Ioф ышIэныр кыIрапэсыгъэп. Аужыпкъэм, нэмыщхэр тыхэгъэу кызыте-банэхэм, апалъхъан къагъоти, зэшитIур хьапсым чIагъэ-тIысхъэгъагъ. Нэмыщхэр ары ахэр хьапсым кычIэзытIуп-шыжыгъэхэр.

Хэгъэгур ным фагъадэ. Ары зэрэщыт шыпкъэри, ау ныри кыIпфэдэи зыхъу-кIэ гуфэбэныгъэ фыуиIэ-щтэп. Зэфэнчъэу Совет ха-бзэр кызырэдзекIуагъэм, агу зэрэригъэлэжыгъэхэм гу-чыIэу аригъэшIыгъэр къа-текIуи, зэшитIур нэмыщхэр кызыкIохэм Ioф фашIэнэу гохагъэх. «Хьадырыхэ гъо-гу» зыфилорэ шъхьэр иIэу ро-ман стхыгъэ, къыдэкIыгъ. Ар документальнэу шымытыми, художественнэ шапхъэхэм атетэу тхыгъэми, хъугъэ шыпкъэр ылъапс. МыщкIэ анахъэу сызкIырыплъыгъэр Пэнэшъу Исхъакъ иунагъу ары.

Ситхыгъэ икIэухым джы-ри зэ щыхэзгъэунэфыкIы-мэ сшIоиIгъу Унэрэкъо Рае Хьамхъукъо Хьусенэ итхы-гъэхэр къэугъоижыгъэнхэм-кIэ, ахэр зыдэт тхыль гъэхъа-зырыгъэнымкIэ Ioфышхоу ышIагъэм пае инэу сызэрэ-фэразэр, опсэу зэрэсIорэр.

**ПЭНЭШЪУ Сэфэр.
Адыгэ Республикэм
ильэпкъ тхакIу.**

Инасын жъуагъо фэкІо

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ишІушІэ концерт мэкьюогум и 30-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние ыцкІошт. Пчыхъэ-зэхыхъэм кышчыахыр ахъцэмкІэ гъот макІэ зІлэ унагъохэм «Адыгэ макъэр» къафыратхыкІышт. Гъэзетыр ишыгъэхъІум и 1-м кышчыублагъэу аІукІэшт.

Адыгеим имызакоу, Къыблэ шьолъырым, тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ хэгъэгухэм ащызлэгъахэр артистхэу Кукэнэ Муратэ, Нэхэе Тэмарэ, Кушгэкъо Симэ, Нэхэс Анжеликэ, Лыбзыу Аслан, Барцо Руслан, Эльдарэ Айдэмыр, Дзыбэ Фатимэ, Еутых Вячеслав, Быщтэ Азамат, нэмыкІхэми концертым хэлэжъэнхэу загъэхъазыры. Адыгэ Республикэм икъэра-

лыгъо гъэпсыкІэ игъэпытэн, ячІыгу къэзыгъэзэжыгъэ тилъэпкъэгъумэ япчыхъэзэхыхъэхэм, адыгабзэм изгъэшІэнрэ игъэфедэнрэ, нэмыкІхэми афэгъэхыгъэ зэхыхъэхэм, дунэе фестивальхэм ордэ къашиІоу Дзыбэ Фатимэ тэлэгъу. Адыгъкбалэ ар шапІугъ, Краснодар дэт апшъэрэ еджапІэм шеджэ.

Жэнэ Къырымызэ, Лыхъэсэ Мухьдинэ, Хъакъунэ Заремэ,

фэшъаф усакохэм ягушыІэмэ атыхыгъэ ордэхэр мэкъэ дахэкІэ Фатимэ кызыхидзэхэкІэ уемызэхэу уедІу.

— Ордэ къэсоныр сикІас, — еІо Дзыбэ Фатимэ. — Тхъабысым Умарэ, Лыхъэсэ Мухьдинэ, Барцо Русланэ, нэмыкІхэми аусыгъэхэм ситворчествэ хэпшыкІэу кыагъэбаигъ. Лъэпкъ искусствэм сыхъэзыщэгъэ кІэлэгъаджэхэм сафэраз, артист

цІэрыІомэ нэлъасэ сафашІыгъ.

Дзыбэ Фатимэ «Адыгеим ижыгъожыгъэхэр» зыфилорэ дунэе фестивалым икІэх концерт зэрэзерищагъэр сшыгъупшэжырэп. НэгъушІоу, гур зыфищэу, нэр пІэпихэу пчэгум кызыхыкІэ, гушыІэ лые кылоу зэхтхыщтыгъэп. Хэкум къэзыгъэзэжыгъэмэ япчыхъэзэхыхъэу Мыекъуапэ щыкІорэм ипчэгъу Фатимэ адыгэ шъуашэр щыгъэу кыччэрази, иорэдкІэ сэлэм фабэ зэкІэми къазэрарихыгъэри непэ фэдэу сыгу шІукІэ къэкІыжы.

Дахэу ордэ кълэоми, артистыр шІэхэу пшыгъупшэжыгъэу, ымакъэ тхъакІумэм кымынэжыгъэу бэрэ кыхыкІы. Дзыбэ Фатимэ иорэдхэм псэ къапегъакІэ, тамэу аритырэм зеушъомбгъу. Орэдыр гукІэ кълэош, искусствэм ибаныгъэхэр цІыфмэ алыгъгІэ-сынхэ елэкІы. Сыд фэдэ сэнэхъат кыыхыщтми, ащ ищыІэныгъэ орэдыр шыгъэкІокІэштэп, гъатхэр зыгъэдэхэрэ цІыфмэ ащыщэу кытхытхыт. Опсэу, Фатим, лъэпкъым ипчыхъэзэхыхъэм уахэлажыгъэу, уинасын жъуагъо гу къабзэкІэ уфэкІош.

Сурэтым итыр: Дзыбэ Фатимэ лъэпкъ зэхыхъэм хэлэжыгъэ.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЭ

Абхъазхэр джыри къыжжэх

Ткъош Абхъазым дунэе фестивалэу ыцкІуагъэм Адыгэ Республикэм, Темыр Осетием искусствэхэмкІэ яІофышІэхэр хэлэжыгъэх. АР-м и Къэралыгъо симфоническэ оркестрэ имузыкантхэм Абхъазым иныбжыкІэхэм егъэдэжэн сыхъатхэр афызэхыгъэх.

— ПианинэмкІэ произведение кыинхэр къэзыгъаІохэ зышІоигъомэ Іоф адэтшІагъ, — кълэуатэ Адыгэ Республикэм исимфоническэ оркестрэ идирижер шъхъаІэу, Урысыем изаслуженнэ артистэу Петр Шаховым. — Абхъаз кІэлэцІыкІухэр лъэшэу кытфэразэхэу тыкъэкІожыгъ.

АР-м исимфоническэ оркестрэ идирижерэу илгъэс заулэрэ Іоф ышІагъ Анатолий Хагбэ. Ар Абхъазым кышчыхъугъ, искусствэм шылажыгъэ, зэкъош республикэхэм язэкъотныгъэ игъэпытэн иІахышІу хишІыхыгъ. Анатолий Хагбэ итворчествэ фэгъэхыгъэ пчыхъэзэхыхъэми Адыгэ Республикэм иартистхэр хэлэжыгъэх, гушыІэ фабэхэр А. Хагбэ фалуагъэх.

— Зэкъош республикэхэм ятворчествэ зэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэм тапэкІи тыпылгышт, — еІо Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние идирижер шъхъаІэу, Урысыем культурэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэу, Адыгеим искусствэхэмкІэ изаслуженнэ ІофышІэшхоу Хъот Заур, — Къэбэртэ-Бэлъкъарым, Къэрэщэе Щэрджэсым, Дагыстан, Краснодар крайм, нэмыкІхэми ятворчествэ купхэр Мыекъуапэ къедгъэблэгъэщтых, тэ тиартистхэми Къыблэ шьолъырым концертхэр кышчытхытх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние мэкьюогум и 24-м симфоническэ оркестрэм иконцерт шыкІошт. Композитор цІэрыІохэу Р. Вагнер, В. Беллини, П. Чайковский, И. Штраус, нэмыкІхэми япроизведенихэр пчыхъэзэхыхъэм щыІуштых.

Сурэтым итыр: АР-м и Къэралыгъо симфоническэ оркестрэ иконцертхэм ащыц.

ДЗЮДО

Тибатырхэм яуплъэкІунхэр

Адыгэ Республикэм дзюдомкІэ изэнэкъокъухэу Мыекъуапэ ыцкІуагъэхэм бэнэкІо 60-м ехъу ахэлэжыгъэ. Тиспортсменхэм яухъазырыныгъэ изытет зэрагъэшІэнымкІэ зэхъацІомэ гухэлгъэу яІагъэр къадэхъугъ.

Апэрэ чІыпІэхэр кыдэзыхыгъэхэр: Пшыдатэкъо Рэмэзан, кг 60, Филаншэ Астемыр, кг 66-рэ, Мэрэтыкъо Адам, кг 73-рэ, Быжъ Байзэт, кг 81-рэ, Хъушт Азамат, кг 90-рэ, Мэрэтыкъо Байзэт, кг 100, Тимур Бучукури, кг 100-м кхехъу, Лыхъэсэ Мурат, зэфэшъаф онтэгъугъэ зІлэмэ якуп.

СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якъубэ зэнэкъокъухэм яплъыгъ, бэнэкІо анахэ ІэпІасэмэ Іофэу адашІэщтм ыналэ тыридагъ. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Бастэ Сэлымэ зэрилгытэрэмкІэ, бэкІэ узыщыгъ-

гын плъэкІышт дзюдоистхэр тІлэх. Ордэн Андзауррэ ШъэоцІыкІу Рустамрэ Урысыем ихэшыпыкІыгъэ ныбжыкІэ командэхэм ахэтых, дунаим ыкІи Европэм язэнэкъокъухэм ахэлэжъэнхэу загъэхъазыры.

Сурэтым Адыгэ Республикэм изэнэкъокъухэм къащытырахыгъэ.

КІЭЛЭЦІЫКІУ ФУТБОЛЫР

Зы ешІэгъуи шІуахыгъэп

Краснодар краймрэ Адыгэ Республикэмрэ якІэлэцІыкІу футбол командэхэр куп 14 хъухэу зэнэкъокъух. 1998—99-рэ илгъэсхэм къэхъугъэ кІалэмэ нэцІыныгъэ адызэрехъэ тренер-кІэлэгъаджэу Александр Вольвач.

АР-м футболымкІэ и СДЮСШОР итренер-кІэлэгъаджэу Александр Вольвач мыекъопэ «Зэкъошныгъэм», къалэу Шытхъалэ икомандэ, нэмыкІхэми ащешІагъ, кІэлэцІыкІухэм Іоф адишІэным кыфэхъугъэ цІыфэу бэмэ алытэ. Мостовским, Лабинскэ, Тульскэм, Мыекъуапэ якомандэхэр зы куп хэтых.

ЗэкІэ командэхэр Лабинскэ, Мостовским, Мыекъуапэ ащызэІукІагъэх. А. Вольвач зипэщэ командэм зы ешІэгъум пчъагъэр щызэфэдагъ, нэмыкІ зэІукІэгъухэм текІоныгъэр къащыдихыгъ, апэрэ чІыпІэм щыІ. Мы мафэхэм командэхэр Тульскэм ыкІи Мыекъуапэ ащешІэщтых.

НэкІубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм намалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхъаІэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыІэр:
385000,
кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхъаІэм иапэрэ: 52-49-44,
редактор гуадзэр-пшгъэдэкІыж зыхырэ секретары: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлыІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыплэ гъэІорышІапл, зэраушыхъатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиутыхэрэм мышгыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшгъэдэкІыж ахы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым шылажыгъэхэрэмрэ яеплъыкІэ зтемыфэн ыплэ-кІышт. Гъэзетеджэхэм кытфагъэхырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэзытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхъажыхэрэп.

Зыщыхаутырэ
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6155
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1874

Хэутыным узцыкІэгъэнхэу щыт уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэгъэхэу уахъэр
Сыхъатыр 18.00